

Årsrapport

2017

Indhold

Ledelsens beretning

Overblik 2017	3
Formandens beretning	4
DIP i 2017	5
Investeringer	8
Samfundsansvar	12
Forventninger til 2018	16
Honorar og aflønning	17
Risici og kapitalforhold	18
Regnskab 2017	22
Bestyrelse og direktion	23

Påtegning og erklæring

Ledelsespåtegning	25
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	26

Årsregnskab 2017

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse	31
Balance	32
Egenkapitalopgørelse	34
Noter	35
Forklarende tekst til nøgletal	62
Ordliste	63

Overblik 2017

Afkast på
9,4 pct.

Indbetalinger
934 mio. kr.

ÅOP
0,94 pct.

41 mia. kr. i
balance

1.414 mio. kr. i
udbetalte
pensioner

27.716
medlemmer

Omkostninger
pr. medlem
634 kr.

0,06 pct.
adm. omk. ift.
hensættelser

Formandens beretning

2017 var et godt år for DIP. Med et afkast på 9,4 pct. kan medlemmerne glæde sig over et af branchens bedste afkast. Vi forvalter nu aktiver for mere end 40 mia. kr., og fællesskabet med Juristernes og Økonomernes Pensionskasse, JØP, placerer os blandt Danmarks 10 største pensionselskaber. Tilsammen har DIP og JØP 120 mia. kr. under forvaltning i administrationsfællesskabet P+.

Bestyrelsen har i 2017 haft særligt fokus på, hvordan vi også fremadrettet sikrer gode afkast til medlemmerne. Den årelange lave rente satte i 2017 nye bundrekorder, og den ubrudte række af gode aktieafkast siden finanskrisen varer ikke evigt.

Det skal investeringsstrategien kunne håndtere, og vi har derfor vedtaget en risikobaseret investeringsstrategi, som implementeres i 2018. Vi fastholder det grundlæggende miks mellem aktier, obligationer og øvrige aktiver, men fokuserer nu mere systematisk på balance i den samlede formues risiko. Dermed får vi et mere helhedsorienteret syn på risiko og de enkelte investeringers bidrag til risiko. Den risikobaserede investeringsstrategi indeholder desuden en forventning om at øge andelen af illikvide investeringer, såsom infrastruktur og ejendomme. Her prioriterer vi de investeringstyper, som giver størst sikkerhed for et stabilt afkast mange år frem.

Pensionskassen har som målsætning at skabe det højst mulige risikojusterede afkast og samtidig være en ansvarlig investor. I 2017 har vi opdateret vores politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer. Vi tager udgangspunkt i nationale og internationale retningslinjer på området, der bl.a. tager hensyn til menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, klima, miljø, skat og antikorrruption.

Vi udøver aktivt ejerskab, og på vores hjemmeside kan medlemmerne følge med i, hvordan vi stemmer på selskabers generalforsamlinger, og hvilken dialog vi har med selskaber. Vi tror på dialog, men når dialogvejen ender

blindt, sælger vi aktierne. Det skete i 2017, da vi afviklede vores investering i Walmart og Heidelberg Cement.

Med udgangspunkt i pensionskassens forretningsmodel arbejder vi for at sikre medlemmerne optimal pensionsdækning, det vil sige den bedst mulige opsparing til livet som pensionist og sikkerhed i arbejdslivet. Derfor er det også glædeligt, at vi i starten af 2018 kunne introducere en forbedret gruppeforsikring til medlemmerne.

Når vi kigger fremad, ser vi ind i en periode med en række spændende perspektiver. Vi skal fortsætte arbejdet med at implementere den risikobaserede investeringsstrategi og forenkle produkterne til gavn for vores medlemmer.

I 2018 har vi samarbejdet tæt med JØP i fem år. Fem gode år, hvor vi har fået indfriet de forventninger, vi havde, inden vi gik ind i samarbejdet. Først på investeringssiden, senere mere formelt, da vi dannede administrationsfællesskabet P+.

Takket være samarbejdet står DIP i dag stærkere på alle områder, og i 2019 vil bestyrelsen bede medlemmerne tage stilling til en fusion mellem de to pensionskasser.

Et langt forløb på næsten 25 år fik i efteråret 2017 sin afslutning. Efter forhandlinger mellem IDA, pensionskassen ISP og DIP blev der indgået aftale om, at ingeniører, som tiltræder en stilling under offentlig overenskomst, og som er optagelsesberettiget i IDA, fra den 1. april 2018 bliver medlem af DIP. Bestyrelsen er meget tilfreds med det udfald. På den korte bane betyder aftalen flere medlemmer til pensionskassen. På den længere bane er der indgået en hensigtserklæring om at fusionere ISP ind i en eventuel fælles DIP-JØP pensionskasse. Det er et spændende perspektiv, som vil samle over 100.000 akademikere i en fælles pensionskasse over de næste par år.

Peter Falkenham
Formand for DIP's bestyrelse

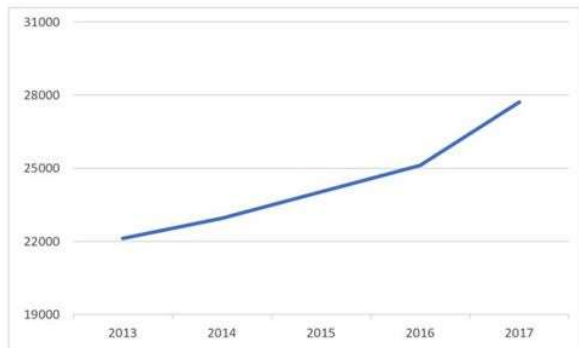
DIP i 2017

Pensionskasse i vækst

Med en formue på 41 mia. kr. er DIP i dag den niende største institutionelle investor på det danske pensionsmarked, når man medregner de 79 mia. kr. fra investeringsfællesskabet med JØP. Opsparingen pr. medlem hører til markedets højeste, og medlemstilgangen sikrer, at DIP vedblivende er en ung pensionskasse. Det er et solidt fundament for en pensionskasse.

I 2017 steg medlemstallet til 27.716 medlemmer på baggrund af en årelang stabil vækst. Pensionskassens strategi om tilbud til privatansatte har medvirket til en meget positiv medlemsvækst.

Figur 1. Medlemsudvikling DIP

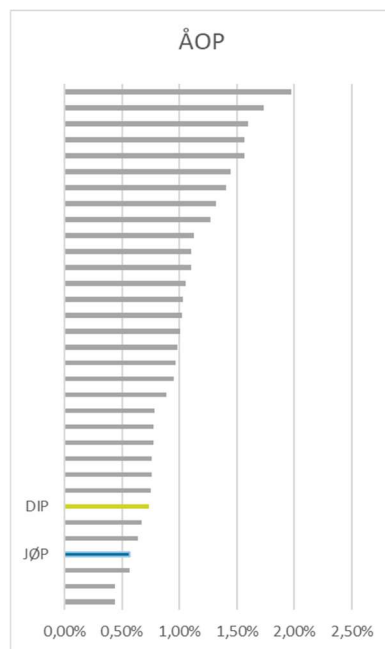
Den stabile medlemsvækst giver flere fordele, bl.a. gør tilgangen af mange nye, yngre medlemmer det muligt at investere langsigtet både til gavn for nye medlemmer og medlemmer på pension.

Omkostninger i den lave ende

DIP's omkostninger er fortsat på et tilfredsstillende lavt niveau. I 2017 betalte medlemmerne i gennemsnit, hvad der svarer til 0,94 pct. af deres pensionsmidler til omkostninger. Af figur 2, der sammenligner Årlige Omkostninger i Procent (ÅOP) for hele pensionsbranchen for 2016, fremgår det, at omkostningerne ligger i den bedste fjerdedel.

Bestyrelsen har for øje, at omkostningerne skal ses i relation til den service, vi ønsker at tilbyde medlemmerne.

Figur 2. ÅOP hos DIP og de øvrige liv- og pensionselskaber

Kilde: Fakta om pension. Eksemplet er ÅOP beregnet på nytægningsgrundlag ved et depot på 1 mio. kr., indbetaling på 30-80.000 kr. årligt og et medlem på over 55 år for 2016.

Administrationsomkostningerne faldt i 2017 til 634 kr. pr. medlem. I 2016 var beløbet 678 kr. Faldet i administrationsomkostninger kan forklares med fortsatte effektiviseringer i administrationen samt stigende antal medlemmer. Når man gør omkostningerne op i forhold til pensionskassens hensættelser, svarer det til 0,06 pct. af de samlede hensættelser.

Enklere og bedre

2017 har været året, hvor DIP har stillet skarpt på, hvordan medlemmernes produkter kan forbedres og samtidig gøres enklere.

Det gav sig i 2017 bl.a. udslag i en forbedring af gruppeforsikringen, som er en vigtig og integreret del af DIP's pensionsordning. Med virkning fra den 1. januar 2018 forhøjede DIP de beløb, som kommer til udbetaling ved død, kritisk sygdom og ulykke. Hertil kommer, at forsikringerne

bliver forlænget, så man er dækket, til man fylder 68 år. I dag er man dækket, til man fylder 65 år.

Rammevilkårene for pensionsordninger ændrer sig jævnlige. Bl.a. derfor valgte DIP i 2011 at introducere et fjerde regulativ. Det er på dette regulativ, alle nye medlemmer bliver optaget, og det er her, pensionskassen har valgt løbende at udvikle og tilpasse produkterne.

Over årene har det medført en skævhed, i forhold til hvor mange medlemmer der er på de fire regulativer, og hvilke produkter medlemmerne har. Mere end 90 pct. af den samlede medlemsbestand er i 2017 omfattet af Regulativ 3 eller 4.

Sammenlægning af Regulativ 3 og 4

På årets generalforsamling fremsætter bestyrelsen derfor forslag om sammenlægning af Regulativ 3 og 4.

En sammenlægning vil give medlemmer på Regulativ 3 samme vilkår og produktfleksibilitet som medlemmer på Regulativ 4.

Hvis generalforsamlingen støtter forslaget, vil sammenlægningen kunne effektueres i 2018 eller 2019, afhængigt af hvornår de nødvendige IT-mæssige tilpasninger i et opgraderet medlemssystem kan implementeres.

Udlodning af egenkapital til medlemmerne

DIP er en kapitalstærk pensionskasse med en stor egenkapital, hvilket har været en stor styrke i den lange periode op til indførelsen af de nye solvensregler, som trådte i kraft i 2016. Der er med indførelsen af Solvens II-reglerne klarhed over kravene til størrelsen af basiskapitalen i pensionskassen.

På den baggrund vil bestyrelsen på årets generalforsamling derfor fremlægge et forslag om at udlodde den del af egenkapitalen til medlemmerne, som allerede ligger til sikkerhed for medlemmernes tillægspensioner. Forslaget er en udlodning direkte til medlemmernes depoter.

Firmakunder vækster fortsat

Den flotte medlemsfremgang i 2017 skyldes i særdeleshed vækst for de individuelle pensionsordninger. Der er en stadig stigende interesse fra ingeniørfirmaer, som ønsker at oprette pensionsordning til deres ansatte hos DIP. Der bliver lagt vægt på, at det er en 100 pct. medlemsejet pensionskasse med stabile afkast, lave omkostninger og fleksibilitet i produktet.

I 2017 har DIP gjort sig erfaringer med at tilbyde online rådgivning til de ansatte i ingeniørvirksomhederne, i forbindelse med at de får pensionsordning hos DIP. Forsøget

er blevet positivt modtaget og er noget, vi vil undersøge nærmere i forhold til at kunne tilbyde det til resten af medlemsgruppen.

Administrationsfællesskab indfrier forventninger

Det er fem år siden, DIP og JØP flyttede i fælles lokaler på Dirch Passers Allé på Frederiksberg. Det der startede med samarbejde om investeringer blev i 2015 til det fælles administrationsfællesskab P+.

Samarbejdet har skabt konkrete resultater i form af flere og mere fleksible produkter, mulighed for sammen med andre institutionelle investorer at tage del i store attraktive investeringsprojekter samt generelt faldende omkostninger.

Omkostningsbesparelserne gælder ikke mindst på det regulatoriske område, hvor de senere års øgede opgaver med solvensrapporteringer, opfyldelse af diverse compliancekrav m.m. med stor fordel kan løses i fællesskab. Det har i 2017 bl.a. drejet sig om kvalitative indberetninger efter de nye fælles regler for pensionskasser og forsikringselskaber (Solvens II), som bl.a. medfører nye regnskabsopstillinger, nye krav til opgørelsen af hensættelser samt en række kvalitative og kvantitative indberetninger.

Næste skridt er fusion

De gode resultater bekræfter DIP's bestyrelse i, at næste naturlige skridt er at bede medlemmerne tage stilling til en egentlig fusion mellem DIP og JØP på generalforsamlingen i 2019.

DIP's bestyrelse mener, at fusion vil være en fordel for DIP's medlemmer. En samlet pensionskasse for knap 100.000 akademikere med over 120 mia. kr. under forvaltning kan agere med betydelig vægt på investeringsmarkedet, opnå yderligere omkostningsbesparelser og tilbyde yderligere produktforbedringer. Målet er at levere og udbygge en rigtig god pensionsløsning for akademikere.

Forud for det ligger der et stykke arbejde for bestyrelsen, og derfor er det på nuværende tidspunkt planen at præsentere et forslag om fusion for medlemmerne på generalforsamlingen i 2019.

Medlemskommunikation

Langt den største del af kommunikationen med de knap 28.000 medlemmer foregår elektronisk. DIP er tilmeldt e-Boks, og på blot et halvt år har 79 pct. af medlemmerne taget løsningen til sig.

I 2017 intensiveredes arbejdet med at indsamle e-mailadresser, så medlemsbladet DIP Nyt og anden relevant, ikke-personlig orientering kan udsendes via e-mail. Flere e-

mailadresser giver færre tryk- og portoudgifter, og gør det muligt at yde en langt hurtigere og mere målrettet kommunikation, når der fx kommer ny relevant lovgivning eller opstår behov for at opfordre til at tilpasse pensionsordningen i forbindelse med ændring af medlemmets livssituation. Indbydelser til pensionsmøder eller medlemsmøder, som efterårets medlemsarrangement om længere levetider med Niels Ploug fra Danmarks Statistik eller dette forårs møde om ansvarlige investeringer, vil også komme via e-mail med opfordring til at læse mere på dip.dk, som samler al information.

Som medlem af DIP kan man logge på portalen *Min pension* og få overblik over sin ordning, lave beregninger og bestille tilbud, hvis man vil justere på sin opsparing eller forsikringer. I 2017 indgik DIP og JØP aftale med den dansk-hollandske pensionssoftwareudvikler Keylane om opgradering af det nuværende medlemssystem, som vil blive implementeret over de kommende år. Forventningen er, at DIP med opgraderingen kan tilbyde medlemmerne en forbedret

brugergrænseflade, og at det giver administrationen mulighed for at introducere nye produkter mere smidigt.

Bestyrelse genvalgt

Generalforsamlingen blev afholdt i Ingeniørhuset på Kalvebod Brygge den 20. april 2017.

Generalforsamlingen valgte Peter Falkenham og Peter Løchte Jørgensen til bestyrelsen.

Bestyrelsen konstituerede sig efterfølgende således:

Peter Falkenham, formand

Peter Løchte Jørgensen, næstformand

Søren Vang Fischer, udpeget af IDA

Frida Frost

Jens Otto Veile, formand for revisionsudvalget

Investeringer

2017 har været et godt år for medlemmernes pensioner. Med et afkast på 9,4¹ pct. ligger pensionskassen blandt branchens bedste.

I slutningen af året vedtog bestyrelsen en risikobaseret investeringsstrategi, som bliver rullet ud i 2018. Med strategien fastholder DIP det grundlæggende miks mellem aktier, obligationer og øvrige aktiver, men fokuserer nu mere systematisk på den samlede formues risiko.

Godt år for verdensøkonomien

Særligt aktierne har haft et forrygende år. Indekset over globale børsnoterede aktier, MSCI World, steg med 23 pct. i 2017, det næsthøjeste aktieafkast siden finanskrisen i 2009. 2017 vil også indskrives i annalerne som året uden større negativ korrektion, da der var tale om en støt stigning året igennem.

En del af forklaringen på fremgangen skyldes, at verdensøkonomien er inde i et sjældent synkront opsving. Alle betydende regioner - USA, Europa, Japan og Emerging Markets - oplevede positiv vækst, som kun blev forstærket, som året skred frem. Den accelererende vækst medførte et kraftigt fald i ledigheden i alle regioner uden at føre til løn- eller inflationsstigninger. Dette sjældne økonomiske 'Guldlok-scenarie' bekom investorerne vel: Grøden var hverken for kold eller for varm, men lige tilpas.

I en sådan situation mindskes centralbankernes incitament til at træde på bremsen via en kraftig stramning af pengepolitikken. De toneangivende centralbanker fortsatte da også med at fodre de finansielle markeder med likviditet, primært drevet af den japanske og europæiske centralbanks opkøbsprogrammer.

Fremgang i hele investeringsporteføljen

DIP har nydt godt af verdensøkonomien, og splitter man pensionskassens afkast op på aktivklasser - obligationer, kreditobligationer, aktier og reale aktiver - så bidrog alle

aktivklasser positivt til afkastet. Aktier var den suverænt største bidragsyder, efterfulgt af mindre positive bidrag fra reale aktiver, kreditobligationer og obligationer.

Man kunne også opsplutte afkastet på likvide og illikvide aktiver. Likvide aktiver, det vil sige aktiver, som kan omsættes hurtigt, bidrog med ca. 7,3 procentpoint, og illikvide aktiver bidrog med ca. 2 procentpoint. Illikvide aktiver er aktiver, som tager længere tid at sælge og omfatter ejendomme, skov, infrastruktur, ikke-børsnoterede aktier samt illikvide kreditobligationer.

Figur 3. Aktivfordeling og afkast før skat for aktivklasser i 2017

DKK mio.	Fordeling	Afkast 31/12-2017
DIP	100%	9,4 %
Obligationer	23,9%	1,4 %
Aktier	43,4%	14,5 %
Kreditobligationer	17,9%	6,5 %
Reale aktiver	14,8%	10,4 %

Afkast på aktivklasserne

Afkastet på **børsnoterede aktier endte på flotte 14,4 pct.** I modsætning til tidligere år, hvor der var en ekstrem stor forskel på de regionale aktieindeks, var spredningen på de regionale afkast væsentligt mindre i 2017, end hvad man har set de seneste par år. Helt i top lå Emerging Markets, tæt efterfulgt af japanske, amerikanske og europæiske aktier.

Afkastet på **likvide kreditobligationer endte på robuste 5,7 pct.** og blev især drevet af høje afkast på EM (Emerging Markets) statsobligationer, højrenteobligationer fra Europa og EM samt kredit hedgefonde. Afkastet på senior banklån var mere behersket, da det er en defensiv investering med en relativ lav realiseret volatilitet, men som følge af en stor nominel beholdning bidrog den også med et pænt bidrag til det samlede afkast på likvide kreditobligationer.

¹ Gældende for størstedelen af medlemmerne.

Afkastet på **obligationer endte på 1,4 pct.** og blev skabt via et robust afkast på danske realkreditobligationer, som mere end opvejede mindre tab på tyske statsobligationer.

Illikvide aktiver fordelt inden for aktier, kreditobligationer og reale aktiver **steg alle med tocifrede procenter.** Bedst gik det for ikke-børsnoterede aktier, som steg 14,8 pct. og illikvid kredit, som steg 10,5 pct. Illikvide reale aktiver, ejendomme, skov og infrastruktur steg 12,0 pct.

Særligt godt år for medlemmer på Aktiemax

Medlemmer, som har valgt Aktiemax-investeringspuljen, har fået et afkast på 14,5 pct. Investeringspuljen er forbeholdt medlemmer på Regulativ 4.

Figur 4. Afkast på DIP's tre investeringspuljer

Pulje	Afkast 31/12-2017
Aktiemax	14,5 %
DIP Vælger	9,4 %
Obligationsmax	3,7 %

Investeringspolitik

Bestyrelsen vedtog i slutningen af året en revideret investeringspolitik og tilhørende retningslinjer. Politikken er fastlagt under hensyntagen til Lov om finansiel virksomhed.

Investeringspolitikken har som mål at sikre medlemmerne den højst mulige pension under hensyn til den risikoprofil, bestyrelsen har valgt og med behørigt hensyn til det samfundsansvar, som pensionskassen påtager sig.

Investeringspolitikken og -retningslinjerne er udformet på baggrund af bestyrelsens risikovillighed samt ønske om tilstrækkelig risikospredning af investeringerne. Risikovilligheden fastlægges med udgangspunkt i *prudent person*-tankegangen, som tager afsæt i medlemmernes ydelsesprofiler. Til dette foretages en årlig analyse, hvor forskellige typer medlemmers udbetalingsprofiler estimeres baseret på en stokastisk simulation.

Bestyrelsen beslutter også, hvor store risici der må tages inden for hver aktivklasse med hensyn til varighed,

kreditrisiko, landefordeling, valutaafdækning osv. Yderligere angives et benchmark for hver aktivklasse, som performance måles i forhold til.

En stor del af forvaltningen er lagt ud til eksterne porteføljemanagere. Forvaltningen af obligationer samt direkte ejede danske boligejendomme varetages internt.

Investeringsstrategi

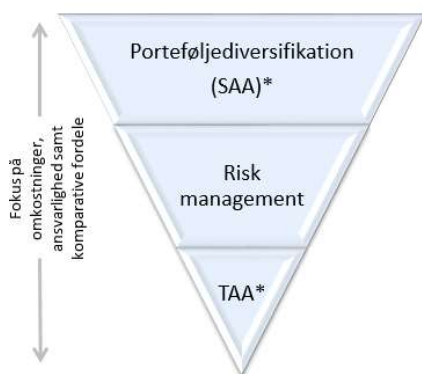
DIP klarer sig traditionelt godt på afkastet, der over tid ligger i den høje ende af branchen. Det vil vi gerne fastholde, ligesom vi fortsat vil have fokus på at arbejde struktureret med vores processer omkring investeringer.

Bestyrelsen har derfor besluttet, at der fra 2018 anlægges et mere helhedsorienteret syn på den samlede investeringsporteføljes risiko, se figur 5. Der arbejdes fortsat med udgangspunkt i de fire risikoklasser - aktier, obligationer, kredit og reale aktiver - og der vil fortsat være opsat benchmarks for, hvor stor en del af formuen der placeres inden for hver af de fire aktivklasser. Den interne fordeling, som blev justeret i 2016 med øget vægt på mere risikofyldte investeringer og en mindre andel af traditionelle obligationer, fastholdes ligeledes.

Det nye er, at investeringsafdelingen får større fleksibilitet til at afvige fra benchmark, så længe balancen i *den samlede* portefølje bevares, så stigende inflation, økonomisk tilbageslag eller andre enkeltrisici ikke skævvrider den samlede porteføljes risikoprofil. Der er således ikke tale om en øget risikotagning, men en mulighed for allokering baseret på mængden af risiko. Det giver videre mulighed for i perioder at skrue markant op for investeringerne inden for et bestemt aktiv, fx virksomhedsobligationer, når det viser sig opportunt (TAA i figur 5).

Det var også muligt med den tidligere strategi, men med justeringen lægges der i højere grad op til at se på det samlede risikobillede frem for at tænke i søjler. Formålet er at opnå bedre afkast i forhold til den risiko, DIP påtager sig (risikojusteret afkast), (*Risk management* i figur 5).

Figur 5. Risikobaseret investeringsstrategi

Investeringskomité

Pensionskassens investeringskomité blev etableret i slutningen af 2016, og det første møde blev afholdt i januar 2017. Investeringskomitéen er et internt rådgivende organ, som bl.a. skal sikre, at der er en tydelig sammenhæng mellem afkast- og risikoprofilen i pensionskassen.

Komitéen skal også sikre, at den ansvarlige for risikofunktionen kan give input og bliver hørt i væsentlige investeringsbeslutninger, ligesom komitéen skal holde hånd i hanke med, at konkrete investeringer er udført i overensstemmelse med national eller international regulering og lovgivning på området, og at investeringspolitikken overholdes.

Det er desuden investeringskomitéen, der foretager en vurdering af, hvorvidt der investeres i henhold til pensionskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Illikvide investeringer

DIP's portefølje af illikvide investeringer, også kaldet alternative investeringer, bidrager i stigende grad til det samlede afkast.

Alternative investeringer betegner alt det, som ikke er traditionelle investeringer som obligationer, aktier og kreditobligationer. Fælles for investeringerne er, at de ofte har en lang investeringshorisont, bidrager til et bedre forventet afkast set i forhold til den samlede investeringsrisiko, er mere ressourcerkævende at investere i og ofte er store investeringer på trecifrede millionbeløb pr. investering.

Ved årets udgang var godt 21 pct. af DIP's formue placeret i alternative investeringer. Dertil kommer en række såkaldte investeringstilsagn, altså penge, som er allokeret til fremtidige investeringer, men som endnu ikke er trukket. Med den risikobaserede investeringsstrategi vil området fremover udgøre godt 20 pct. af det samlede risikobudget.

Fokus lægges især på ejendomme og infrastruktur, noterede aktier (kapitalfonde) samt nicheinvesteringer inden for alle alternative aktivklasser. Bortset fra ejendomsområdet vil investeringerne helt overvejende fortsat ske gennem fonde og saminvesteringer med andre institutionelle investorer.

Investeringer i vedvarende energi

I 2017 har DIP foretaget flere investeringer i vedvarende energi. Et godt eksempel er de midler, DIP har investeret gennem Copenhagen Infrastructure Partners, der gennem flere fonde investerer i vedvarende energi på vegne af en række institutionelle investorer, primært danske pensionselskaber. I 2017 gik DIP og JØP med et tilsagn på tilsammen 1 mia. kr. med i den nystiftede fond CIP III, der som sin mindre søsterfond, CIP II, fokuserer på produktion af vedvarende energi med energiinfrastruktur, som fx investeringer i onshore og offshore vind, biomasseanlæg samt solenergianlæg. Fonden opererer globalt med størst fokus på Nordvesteuropa og Nordamerika.

Blandt investeringerne kan nævnes to biomassekraftværker i England samt havvindmølleparker i drift og under opførelse, herunder den 588 MW store park Beatrice, der fra sommeren 2018 skal levere grøn strøm fra Nordsøen til 450.000 britiske hjem. I december 2017 blev to vindparker i Texas med tilsammen 352 MW sat i drift, og CIP-fondene investerer også i projekter i bl.a. Massachusetts, Taiwan og på New Foundland.

Ejendomme

I foråret 2017 gik DIP og JØP sammen med bl.a. PFA, AP1 og Lægernes Pension med i en fond etableret af den nordiske investor og formueforvalter NREP. Fondens samlede portefølje på 1,1 mia. EUR er investeret i 49 moderne logistikejendomme i Norden.

På de hjemlige breddegrader indgik DIP og JØP aftale med Københavns Kommune om at bidrage til kommunens handlingsplan, Energispring, hvor ambitionen er at blive CO₂-neutral i 2025. DIP har gennem flere år arbejdet målrettet med energieffektivisering af udlejningsejendommene, hvilket kan aflæses i såvel ejendommens energimærkestand som ejendommens CO₂-aftryk.

Knap 70 pct. af DIP's lejligheder er lejet ud til medlemmer.

Investeringsomkostninger

I takt med rentefaldet er investeringer i mere risikobetonede aktiver som aktier og alternative investeringer øget. Det sker i forventning om et højere afkast, end traditionelle obligationer kan give, men også med forventning om højere

omkostninger, da navnlig alternative investeringer kræver betydeligt mere arbejde at forvalte end obligationer.

DIP bestræber sig på at investere gennem samarbejde, strukturer og aktivklasser, der leder til så lave investeringsomkostninger som muligt under hensyn til målsætningen om at opnå det højst mulige forventede afkast efter omkostninger.

Jo flere penge, der skal investeres, des højere bliver omkostningerne. Det til trods er de samlede investeringsomkostninger i DIP ikke steget. Ligesom i 2016 har DIP i 2017 direkte omkostninger til investeringer på knap 30 mio. kr. De indirekte investeringsomkostninger, baseret på et skøn, udgør godt 190 mio. kr. P+ administrationsfællesskabet med JØP er en afgørende faktor i denne henseende.

Samfundsansvar

Pensionskassen har som målsætning at skabe det højst mulige afkast og samtidig være en ansvarlig investor. Pensionskassens arbejde med samfundsansvar foregår primært igennem arbejdet med ansvarlige investeringer, da pensionskassens investeringer er den forretningsaktivitet, der udgør de væsentligste risici.

Politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer

Pensionskassen har i slutningen af 2017 opdateret sin politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Pensionskassens arbejde med ansvarlige investeringer skal i henhold til den opdaterede politik og de tilhørende retningslinjer fremadrettet tage udgangspunkt i FN Global Compact, de FN-støttede Principles of Responsible Investments, FN's 17 Verdensmål for bæredygtig udvikling, Paris-aftalen samt de danske Anbefalinger for Aktivt Ejerskab fra Komitéen for god Selskabsledelse.

Pensionskassen skal tilstræbe at etablere strukturer for arbejdet med ansvarlige investeringer, som er på linje med FN's Retningslinjer om Menneskerettigheder og Erhvervsliv samt OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber.

Arbejdet med ansvarlige investeringer skal fokusere på, hvorvidt selskaber i pensionskassens portefølje har god selskabsledelse og derved forebygger og håndterer negativ påvirkning af blandt andet menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, klima, miljø, skat og antikorrupition.

Vurdering af ansvarlighed før og efter investering

Politikken og retningslinjerne har indflydelse på de foranstaltninger, vi har før og efter en investering for at investere ansvarligt. Det har vi gjort os gode erfaringer med i 2017, blandt andet når vi har valgt kapitalforvaltere, som investerer på vegne af pensionskassen.

Når vi har investeret i selskaber, udøver vi aktivt ejerskab på flere måder. Vi overvåger, indgår i dialog med udvalgte selskaber, samarbejder med andre investorer omkring dialog med selskaber, og så vidt muligt afgiver vi stemme på selskabers generalforsamlinger.

Figur 6. Modeltilgang til ansvarlige investeringer

Aktivt ejerskab

I forbindelse med pensionskassens aktive ejerskab i 2017 har kapitalforvaltere, som investerer på vegne af pensionskassen, haft dialog med udvalgte børsnoterede og unoterede selskaber. Derudover har vi anvendt konsulenthuset Hermes EOS til at udøve aktivt ejerskab på vegne af DIP over for udvalgte børsnoterede selskaber i porteføljen. Hermes EOS repræsenterer mere end 40 internationale investorer, hvilket giver dem god mulighed for at udøve indflydelse på et selskab. I 2017 var Hermes EOS i dialog med 551 selskaber på vegne af DIP. Dialogen var inden for emnerne: God selskabsledelse (40 pct.), menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder (23 pct.), miljø og klima (21 pct.) samt strategi, risici og kommunikation (16 pct.).

Sammen med Hermes EOS deltog pensionskassen i 2017 i en række møder med selskaber i pensionskassens portefølje. Formålet med dette var at dele information om, hvordan Hermes EOS' dialog med selskaber forløber, samt hvilken indflydelse pensionskassen har på selskaber gennem denne dialog.

Det er pensionskassens overbevisning, at dialogen bidrager til, at selskaber bevæger sig i en mere ansvarlig retning.

I 2017 stemte pensionskassen på 1.841 generalforsamlinger. Hvert kvartal lægger pensionskassen information på hjemmesiden om, hvordan pensionskassen har stemt på generalforsamlinger det foregående kvartal.

Figur 7. Dialog med selskaber fordelt på tema

Emnerne	Målsætning	Målsætning med dialog defineret	Udfordring rejst over for selskab	Selskab anerkender udfordring	Plan for målsætning etableret	Målsætning opnået, dialog afsluttet	Dialog ophørt*
God selskabsledelse	325	25	56	108	77	39	20
Menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder	190	14	24	60	66	9	17
Miljø og klima	171	20	33	53	33	13	19
Strategi, risici og kommunikation	130	2	12	43	42	18	13
Total	816	61	125	264	218	79	69

*Dialog med selskaber kan ophøre af flere grunde, eksempelvis hvis selskabet på anden vis lever op til den aftalte målsætning, hvis pensionskassen eller det pågældende selskab ikke ønsker videre dialog om den konkrete målsætning.

Pensionskassen besluttede i 2017 at ekskludere:

- 1) To selskaber, som leverer atomvåben til det indiske atomprogram og derfor agerer i strid med FN-traktaten mod spredning af atomvåben.
- 2) Selskabet Walmart Stores, eftersom selskabet modarbejder fagforeninger i USA, og Hermes EOS har opgivet dialog om at få Walmart til at agere anderledes.
- 3) Selskabet Heidelberg Cement, eftersom de udvinder råstoffer fra omstridt land på Vestbredden samt tre banker, som finansierer aktiviteter på omstridt land på Vestbredden. Pensionskassens eksklusionsliste er gjort tilgængelig på hjemmesiden pr. 1.1.2018.

Det forventes, at omlægning af energiproduktion som følge af COP21 vil begrænse betydningen af kul. Med baggrund i en konkret finansiel vurdering er der derfor ikke selskaber i porteføljen, hvor mere end halvdelen af omsætningen stammer fra udvinding af kul.

Pensionskassen sendte sammen med en lang række andre investorer i 2017 et brev til G7- og G20-landes ledere med en opfordring til dem om at implementere Paris-aftalen. Pensionskassen tilsluttede sig desuden initiativet Climate Action 100+, hvilket vil medføre, at pensionskassen over de næste fire år øger dialogen med udvalgte selskaber om deres påvirkning af klimaet.

Pensionskassen meldte sig i 2017 atter ind i UN PRI, som er verdens største netværk for ansvarlige investeringer. Medlemskabet af UN PRI giver pensionskassen adgang til information, netværk og samarbejde med andre investorer om aktivt ejerskab.

Fokusområder i 2018 vedr. samfundsansvar

I 2017 har pensionskassen haft fokus på at implementere FN's Retningslinjer om Menneskerettigheder og Erhvervsliv samt OECD's Retningslinjer til Multinationale Selskaber. Dette vil fortsætte i 2018 blandt andet ved fortsat implementering af den opdaterede politik og retningslinjer samt ved at styrke den eksterne kommunikation af pensionskassens arbejde med ansvarlige investeringer.

Kønssammensætning i ledelsen

Pensionskassen har et måltal for, at der skal være minimum to medlemmer af hvert køn i bestyrelsen. Bestyrelsen består af en kvinde og fire mænd, hvormed bestyrelsen p.t. ikke lever op til måltallet.

Bestyrelsen sammensættes ved, at et bestyrelsesmedlem udpeges af IDA, og de resterende fire bestyrelsesmedlemmer vælges efter afstemning blandt pensionskassens medlemmer på generalforsamlingen. Et af disse medlemmer skal være revisionskyndigt og indstilles af bestyrelsen.

Med udgangspunkt i pensionskassens Politik for mangfoldighed og ligestilling i bestyrelsen arbejder bestyrelsen for, at fordelingen på køn i bestyrelsen er ca. 40/60. Frem mod bestyrelsesvalg indgår dette som et af flere elementer i bestyrelsens opstilling af kandidater, hvor øvrige kompetencer, som er en forudsætning for bestyrelsens godkendelse af myndighederne, vægter tungest.

Der er i dag en næsten ligelig fordeling af køn blandt øvrige medarbejdere med ledelsesansvar. Der er otte kvinder og ni mænd blandt disse medarbejdere. Det lever op til pensionskassens forventning om, at der til enhver tid er en fordeling af køn på mindst 40/60 blandt de ledende medarbejdere.

Forventninger til 2018

Depotrenten

DIP's pensioner reguleres efter en model, der kombinerer det bedste fra en gennemsnitsrenteordning med fordelene ved en markedsrenteordning.

Reguleringsmetoden sikrer medlemmerne en fair andel af pensionskassens afkast. Da det er de faktiske afkast, der udjævnes, betyder det, at pensionerne både kan blive sat op og ned, hvis fremtidens afkast ikke lever op til forudsætningerne. Udsvingene er dog langt mindre end i de rene markedsrenteordninger.

Depotrenten fastsættes med udgangspunkt i afkastene for de seneste fem *forudgående* år. Dog har bestyrelsen mulighed for at justere op eller ned på depotrenterne, hvis der opstår meget store reserver, eller reserverne belastes ekstraordinært som følge af fx meget lave afkast eller øgede levetider. Metoden giver mulighed for at fastholde en stabil udvikling i pensionerne uden at skulle omlægge til meget sikre aktiver, som fx traditionelle obligationer, der på grund af den lave rente giver et svagt afkast i disse år.

Høj depotrente i 2018

Med en depotrente på 6,3 pct. før skat for medlemmer omfattet af Regulativ 3 og 4 kan DIP i 2018 tilbyde en af markedets højeste forventninger blandt lignende pensionsordninger.

Figur 8. Regulativer og foreløbig depotrente før skat

Regulativ	Kontributions-gruppe	Foreløbig depotrente
1 og 2	1	1,77 %
1 og 2	2, 3 og 4	0,00 %
3	Alle	6,26 %
4	Alle	6,26 %

For medlemmer på Regulativ 1 og 2 er depotrenten for 2018 fastsat mellem 0 - 1,8 pct. Forskellen mellem depotrenten for medlemmer på Regulativ 3 og 4 og Regulativ 1 og 2 skyldes de højere grundlagsrenter, og at grundlaget ikke er

betinget for medlemmer på Regulativ 1 og 2. Det gør det vanskeligere at ændre pensionerne under Regulativ 1 og 2, hvis levetiden stiger, eller afkastet svigter i særlig grad.

Ændret tegningsgrundlag

DIP's medlemmer lever længere end tidligere. Derfor gennemførte pensionskassen i december 2017 nogle ændringer i tegnings- og bonusgrundlag.

Baggrunden er, at pensionen skal regnes på et tegningsgrundlag, som skal være baseret på et forsigtigt skøn over den fremtidige forrentning og forudsætning om medlemmernes levetider og invaliditet m.m. Eftersom pensionskassens tegningsgrundlag ikke længere var betryggende, blev grundlaget opdateret med et nyt forsigtigt skøn over medlemmernes forventede levetid.

Ændringerne berører udelukkende grundlagspensionen og ikke den samlede pension. Ændringerne berører endvidere kun bidragsstigninger, indskud og bonustilskrivninger efter den 1. december 2017. De rettigheder, som medlemmet havde inden den 1. december 2017, er således ikke ændret. Ud over at tage højde for længere levetider omfatter ændringen også en nedsættelse af grundlagsrenten i Regulativ 3 og 4 fra 0,5 pct. til 0 pct. Man kan læse mere om ændringerne på dip.dk

Investeringsafkast

Forventningerne til 2018 er optimistiske. Som udgangspunkt er vurderingen, at medlemmerne kan se frem til et afkast omkring 3,5 pct., når det fortsat meget lave renteniveau tages i betragtning.

Der er dog en sandsynlighed for, det kan blive højere, med øje for at verdensøkonomien fortsat er præget af en kombination af høj synkron vækst, lav inflation og rigelig med centralbanklikviditet. Som ved indgangen til sidste år ser vi dog stadig ind i markedsforventninger om stigende renter samt aftrapning af centralbankernes opkøbsprogrammer, hvilket tilsammen vil virke som en modvind for mange aktivklasser, herunder aktier samt forventeligt give anledning til øget volatilitet. Forventningen er dog stadig, at centralbankerne kontrolleret formår at styre i forhold til markedernes forventninger. Vurderingen er behæftet med en vis usikkerhed.

Honorar og aflønning

Bestyrelsen og ledende medarbejdere aflønnes med hhv. fast honorar og fast løn uden variable løndelev som fx bonusordninger.

Bestyrelsesformandens honorar er fastsat til 300.000 kr., næstformanden modtager 150.000 kr., mens de øvrige medlemmer honoreres med 100.000 kr. Formanden for revisionsudvalget får et tillæg på 50.000 kr.

Løn til direktion fordeles ligeligt mellem DIP og JØP. Lønnen til pensionskassens direktion, Søren Kolbye Sørensen, udgør inkl. pension 2,7 mio. kr. i 2017, hvoraf 1,35 mio. kr. fordeles til DIP.

DIP's lønpolitik, vedtaget på generalforsamlingen i 2012, fremgår af dip.dk. Lønpolitikken gennemgås årligt af bestyrelsen.

Risici og kapitalforhold

Pensionskassen har et effektivt risikostyringsmiljø og robuste processer til at overvåge ændringer i kapitalforhold.

Med livrenten som hovedprodukt er målet en enkel og gennemskuelig forretning med lave omkostninger og en effektiv organisation – til glæde og gavn for medlemmerne.

Med udgangspunkt i forretningsmodellen og strategien har bestyrelsen udarbejdet en kortlægning af de risikokilder, som pensionskassen kan påvirkes af. Kortlægningen danner rammen for bestyrelsens fastlæggelse af politik og retningslinjer for styring af risikoen i pensionskassen. Resultatet af denne styring udmøntes i pensionskassens kapitalplan, der sikrer, at pensionskassen har den tilstrækkelige kapital i forhold til strategi og forretningsmodel.

Risikostyringsmiljø

Bestyrelsen arbejder kontinuerligt på at sikre et stabilt og sikkert risikostyringsmiljø, hvor rollerne er klart fordelt og følger faste procedurer, og hvor bestyrelsen udstikker de overordnede retningslinjer for risikostyringsmiljøet.

Offentlig risikorapportering

I 2017 offentliggjorde pensionskassen en ny rapport vedrørende solvens og finansiel situation. Rapporten er en del af kravene under Solvens II-regelsættet og indeholder en udførlig gennemgang af pensionskassens solvensmæssige og

finansielle forhold, herunder belysning af risikokategorier, risikoeksponering samt risikokoncentration og -reduktion. Derudover er der udførlige oplysninger om pensionskassens kapitalforvaltning, herunder kapitalgrundlag samt solvenskrav og minimumskapitalkrav.

Kortlægning af risici

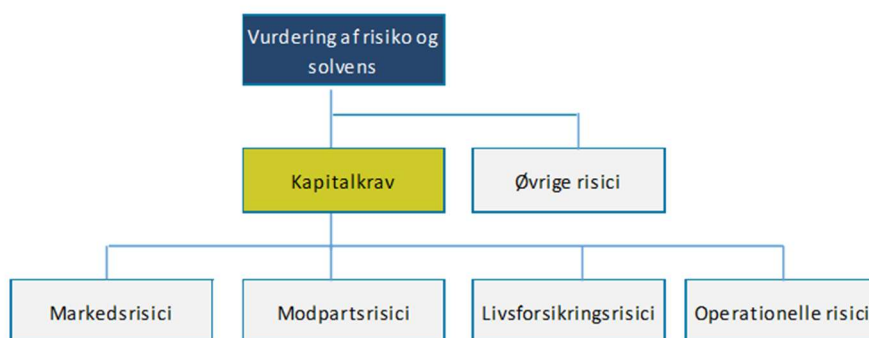
Fundamentet for risikostyringen lægges med identificering af de risici, som pensionskassen er eksponeret overfor. Det er en fast, årlig opgave for bestyrelsen at gennemgå, analysere og kortlægge risikoprofilen.

Der er fem hovedrisikokilder i pensionskassen – markedsrisici, modpartsrisici, livsforsikringsrisici, operationelle risici og øvrige risici.

Markedsrisici er risikoen for, at aktiverne og passivernes værdi reguleres som følge af bevægelser på de finansielle markeder. Det være sig på både kapital-, rente-, valuta- og kreditmarkeder. Markedsværdiopgørelsen af pensionskassens hensættelser er følsomme over for bevægelser på de danske og europæiske rentemarkeder.

Modpartsrisici er risikoen for, at pensionskassens modparter på især finansielle instrumenter går konkurs og som følge heraf ikke kan leve op til deres forpligtelser. Pensionskassen afdækker denne risiko ved at forlange sikkerhedsstillelse for store udestående fordringer.

Figur 9. Risikokilder, som indgår i opgørelsen af bestyrelsens vurdering af risiko og solvens

Livsforsikringsrisici er risikoen for, at pensionskassens estimerer for levetid og invaliditet undervurderer den fremtidige udvikling i medlemmernes levetid og invalide-risiko. I det individuelle solvensbehov skal pensionskassen hensætte kapital til at imødegå en eventuel fremtidig ugunstig udvikling i medlemmers levetid og invaliditetsmønster. Der findes p.t. ikke noget effektivt marked til at afdække denne risiko.

Operationelle risici er bl.a. risikoen for, at menneskelige og tekniske fejl kan opstå i pensionskassens processer. Pensionskassen prøver at minimere risikoen ved at have effektive systemer og forretnings- og arbejdsgange.

Øvrige risici er alle andre risici, som typisk er svære at kvantificere med et kapitalkrav. Det kunne fx være risici, der opstår ved ændret politisk klima, skattesystem, omdømmetab eller overenskomstaftaler.

Risikoappetit

Målet med risikostyringsmiljøet er at understøtte pensionskassens langsigtede mål og strategier.

Et eksempel: For at opnå høje konkurrencedygtige afkast er pensionskassen nødt til at påtage sig finansielle risici - fx risiko for kursfald på kapitalmarkeder, ændringer i renteniveaet, fald i kreditkvaliteten på obligationer og lignende. Uden at påtage sig risici kan pensionskassen ikke forvalte formuen tilfredsstillende, men risikostyringen skal sikre, at pensionskassen kun løber de risici, som bestyrelsen ønsker og inden for de rammer, som bestyrelsen har udstukket.

Bestyrelsen har derfor fastlagt grænser for hver risikokilde. I forhold til eksemplet ovenfor har bestyrelsen fastlagt grænser for, hvor meget aktie-, rente-, og kreditrisiko den enkelte risikoprofil kan påtage sig. Bestyrelsen gennemgår alle grænser i politikker og retningslinjer minimum årligt.

Opgørelse af kapitalkravet

Bestyrelsen har vedtaget at benytte Finanstilsynets standardmodel som udgangspunkt i opgørelsen af kapitalkravet i pensionskassen.

Da pensionskassen benytter en standardmodel til opgørelsen af kapitalkravet, er det væsentligt, at bestyrelsen forholder sig kritisk til metoderne bag standardmodellen og foretager en vurdering af anvendeligheden på pensionskassen.

Risikovurdering

Bestyrelsen har udarbejdet og indberettet bestyrelsens egen vurdering af risiko og solvens til Finanstilsynet. I vurderingen indgår bl.a. en vurdering af de enkelte risikokilder og en vurdering af standardmodellens anvendelighed på pensionskassens risikoprofil. I denne vurdering er der taget udgangspunkt i den proces, som pensionskassen har etableret for at kortlægge alle relevante risici i pensionskassen.

Kortlægning af operationelle risici er i 2017 blevet revideret og har fået et nyt format for at skærpe overvågningen og bedre kvantificere potentielle risici. Der er ikke ændret nogen forretningsgange på baggrund af formatændringen.

Risikokortlægningen har givet anledning til identifikation af en ny risikokilde, nemlig risiko for cyberkriminalitet. Der er ikke afsat yderligere kapital til denne risikokilde.

Medlemmernes risiko

Bestyrelsen har valgt ikke at benytte de forsigtigt fastsatte betingede grundlagspensioner til at styre investeringsstrategien efter. Grundlagspensionerne er nemlig for langt fra de pensioner, som pensionskassen forventer at kunne udbetale, når medlemmerne går på pension. Den samlede pension består, ud over grundlagspensionerne, også af tillægspensionerne.

Pensionskassen tilpasser løbende tillægspensionerne under hensyntagen til udviklingen i forventningerne til fremtidigt afkast, levetider og invaliditet. Det betyder, at tillægspensionerne kan ændre sig fra det ene år til det næste.

Tillægspensionerne er ikke garanterede, og der er derfor risiko for, at de vil falde, hvis udviklingen på de finansielle markeder er ugunstig, eller som det har været tilfældet i de seneste mange år, at medlemmerne af pensionskassen lever længere og længere.

Bestyrelsen har derfor besluttet, at det centrale i risikostyringen skal være styring af risikoen på medlemmernes tillægspensioner.

Supplerende risikomodeller

Opgørelsen af kapitalkravet står derfor ikke alene i vurderingen af risikoen ved forvaltning af en balance på 41 mia. kr. Pensionskassen benytter en række supplerende modeller i den daglige risikostyring af investeringsstrategien og medlemmernes tillægspension

Måling, rapportering og overvågning

Det sidste element i risikostyringen er rapportering og overvågning. Bestyrelsen modtager med fast frekvens rapportering om de væsentligste risici i pensionskassen, og denne rapportering danner grundlaget for den løbende overvågning af og kontrol med pensionskassen.

Den daglige risikostyring af pensionskassen varetages af pensionskassens administration med udgangspunkt i de retningslinjer, som er vedtaget. Der foretages dagligt opgørelse af årets afkast, pensionskassens aktiver og passiver samt pensionskassens risici. Der foretages rapportering til alle væsentlige risikotagere og ledelsen i pensionskassen.

Kapitalkrav

Kapitalkravet (Solvens II) var ultimo 2017 opgjort til 2.868 mio. kr. Det er en stigning på 233 mio. kr. i forhold til ultimo 2016.

De væsentligste grunde til stigningen i kapitalkravet er overgangen til en ny rentekurve under det nye Solvens II-regelsæt og de faldende renter gennem hele 2017.

Basiskapitalen var opgjort til 8.070 mio.kr. ultimo 2017.

Krav til selskabsledelse

Pensionskassen er underlagt en stigende række krav til selskabsledelse, ikke kun i den finansielle regulering, men også i forhold til forebyggelse af hvidvask og terrorfinansiering og regulering vedrørende behandling af persondata.

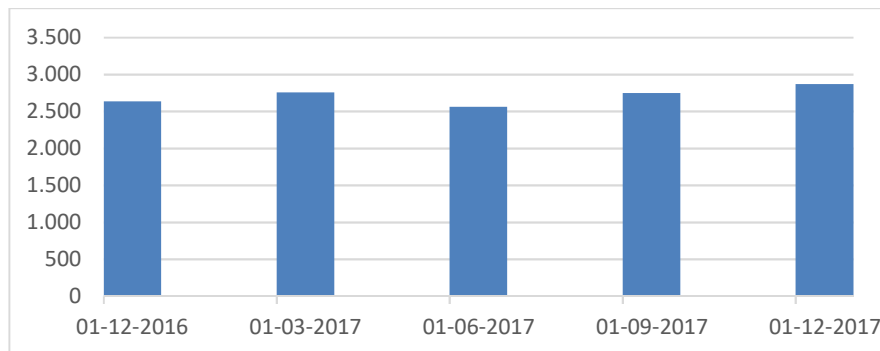
Pensionskassen har i løbet af de sidste par år etableret følgende nye funktioner i pensionskassen:

- *Compliancefunktion*
- *Intern auditfunktion*
- *Hvidvaskansvarlig*
- *Klageansvarlig*
- *Whistleblowerordning.*

Pensionskassen vil frem mod den 25. maj 2018 arbejde med implementering af den nye EU-forordning vedrørende persondata (GDPR), herunder ansættelse af en Data Protection Officer (DPO). Pensionskassen vil som et naturligt element i dens medlemsservice behandle en række forskellige personhenførbare data, hvoraf nogle også er følsomme. Beskyttelse af medlemmers personlige oplysninger er en høj prioritet i pensionskassen og er en naturlig del af pensionskassens samfundsansvar.

I 2017 har pensionskassen implementeret Komitéen for God Selskabsledelses anbefalinger for aktivt ejerskab.

Figur 10. Udvikling i kapitalkrav i 2017 i mio. kr.

Regnskab 2017

Resultatopgørelse

Resultat for 2017 blev et overskud på 647 mio. kr. mod et overskud på 427 mio. kr. i 2016. Årets overskud foreslås overført til egenkapitalen, der pr. 31. december 2017 udgør 8.073 mio. kr.

De samlede indtægter udgjorde 4.387 mio. kr. for 2017. Indtægterne er sammensat af et investeringsafkast på 3.453 mio. kr. samt medlemsbidrag på 934 mio. kr.

I 2017 udgjorde de ordinære bidrag 978 mio. kr. mod 932 mio. kr. i 2016, hvilket er en stigning på 5 pct.

Af de samlede udgifter på 3.615 mio. kr. vedrører 1.643 mio. kr. forøgelsen af de pensionsmæssige hensættelser.

Udbetaling af pensionsydelse var i 2017 på 1.414 mio. kr., hvilket er en stigning i forhold til 2016 på 3,4 pct. Heraf udgjorde udtrædelsesgodtgørelser 103 mio. kr., hvilket er en stigning på 6,7 mio. kr. fra 2016.

Antallet af medlemmer på pension steg til 3.724, som er en stigning på 54 medlemmer i forhold til 2016.

Afkast af investeringer

Pensionskassens investeringsafkast efter administrationsomkostninger ved investeringsvirksomhed udgjorde 3.453 mio. kr. før skat (2.325 mio. kr. i 2016) og 2.943 mio. kr. efter skat (1.975 mio. kr. i 2016). Der henvises til afsnittet om investeringer.

Pensionsafkastskat

Pensionskassen betaler pensionsafkastskat (PAL) af afkastet af investeringerne. Det samlede investeringsafkast blev på 3.453 mio. kr., og den udgiftsførte netto-PAL af årets afkast udgør 510 mio. kr.

Årets PAL er fordelt med 178 mio. kr. i individuel PAL, 324 mio. kr. i institut-PAL og 8 mio. kr. vedrørende regulering af PAL for tidligere år.

Individuel PAL betales af forrentning tilskrevet medlemmernes depoter og kan fratrækkes i opgørelsen af pensionskassens institut-PAL.

Omkostninger

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostningerne faldt i 2017 til 17 mio. kr., svarende til 634 kr. pr. medlem. I 2016 var omkostning pr. medlem 678 kr. Når man gør omkostningerne op i forhold til pensionskassens hensættelser, svarer det til 0,06 pct. af de samlede hensættelser.

Investeringsomkostninger

De direkte investeringsomkostninger var i 2017 på 29,2 mio. kr., hvilket er på samme niveau som 2016.

Pensionskassens indirekte investeringsomkostninger, der, baseret på et skøn, udgør godt 190 mio. kr., afholdes direkte i de underliggende fonde mv. og fremgår således ikke af årsregnskabet. Der henvises til opgørelsen af ÅOK og ÅOP på dip.dk. Alle investeringsomkostninger, både direkte og indirekte, er fragået i afkastnøgletallene og de tildelte depotrenter.

Balancen

Sammensætningen af og udviklingen i balancen fremgår af femårsoversigten i note 1. Samlet steg de pensionsmæssige hensættelser til 31.918 mio. kr. fra 29.958 mio. kr. i 2016.

Pensionskassens aktiver udgøres hovedsageligt af investeringsaktiver. Ved udgangen af 2017 udgør pensionskassens investeringsaktiver 37.980 mio. kr., hvilket er en stigning på 1.343 mio. kr. i forhold til 2016.

Begivenheder efter 31. december 2017

Der har ikke været begivenheder efter statusdagen, som har væsentlig indflydelse på pensionskassen og koncernens økonomiske forhold pr. 31. december 2017.

Koncernregnskab

På hjemmesiden kan du læse mere om selskaberne i koncernen på dip.dk/Koncernstruktur. Pensionskassens dattervirksomheder er en del af investeringsaktiverne.

Bestyrelse og direktion pr. 31. december 2017

Bestyrelsen

Formand

Peter Falkenham, civilingeniør, HD (U)

(Valgt for perioden 2017-2020). Adm. direktør i SafeEXIT A/S
Tidligere koncerndirektør i Tryg A/S (2007-2010) og i Tryg
Forsikring A/S (2000-2010).
Medlem af DIP's bestyrelse siden 2011.

Formand for bestyrelsen

Forca A/S.

Medlem af bestyrelsen

IDA Forsikring.

Tryg/Nordea Liv & Pension (2000-2002).

Peter Falkenham opfylder kravene i Finanstilsynets bekendtgørelse om at have kvalifikationer inden for ledelse af
finansiel virksomhed.

Næstformand

Peter Løchte Jørgensen, cand.scient.oecon., ph.d.

(Valgt for perioden 2017-2020). Professor Aarhus Universitet
Medlem af DIP's bestyrelse siden 2014.

Formand for bestyrelsen

AUFF Invest P/S.

Næstformand for bestyrelsen

Auriga Industries A/S og Aarhus Universitets Forskningsfond,
AUFF.

Medlem af bestyrelsen

Juristernes og Økonomernes Pensionskasse.

Ordinære medlemmer

Frida Frost, civilingeniør

(Valgt for perioden 2016-2019). COO for PowerLabDK, DTU
Medlem af DIP's bestyrelse siden 2016.

Formand for bestyrelsen

Experimentarium.

Jens Otto Veile, cand.oecon

(Valgt for perioden 2015-2018). Bankdirektør senest i
Danske Bank, kvæstor ved Carlsberg Fondet.
Medlem af DIP's bestyrelse siden 2009.

Formand for bestyrelsen

Aktieselskabet af 30.04.2016, Kaj Andersen og Sønner
Holding A/S, Investeringselskabet af 1. november 2011 A/S,
Andersen Motors Ejendomme A/S, Andersen Motors A/S,
Suzuki Bilimport Danmark A/S, E-Parts A/S.

Medlem af bestyrelsen

Energi Danmark A/S og Karen Krieger fonden.

Søren Vang Fischer, civilingeniør, ph.d.

(Udpeget af IDA for perioden 2016-2019). Processupporter,
Novo Nordisk
Medlem af DIP's bestyrelse siden 2016.

Medlem af bestyrelsen

IDA Forsikring og LF Ventilation A/S.

Bestyrelsen har afholdt syv møder i 2017 samt formøde til
generalforsamling og strategiseminar.

Revisionsudvalg

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg bestående af alle
bestyrelsens medlemmer.

Revisionsudvalget skal overvåge pensionskassens regnskabs-
aflæggelse samt interne kontrol- og risikostyringssystemer.

Formand

Jens Otto Veile, cand.oecon.

Jens Otto Veile er uafhængig af pensionskassen og opfylder
kravene om kvalifikationer inden for revision eller
regnskabsvæsen.

Revisionsudvalget har afholdt tre møder i 2017.

Direktionen

Adm. direktør Søren Kolbye Sørensen, cand.polit.

Adm. direktør i Juristernes og Økonomernes Pensionskasse og administrationsfællesskabet P+.

Direktør i IFI Holding A/S.

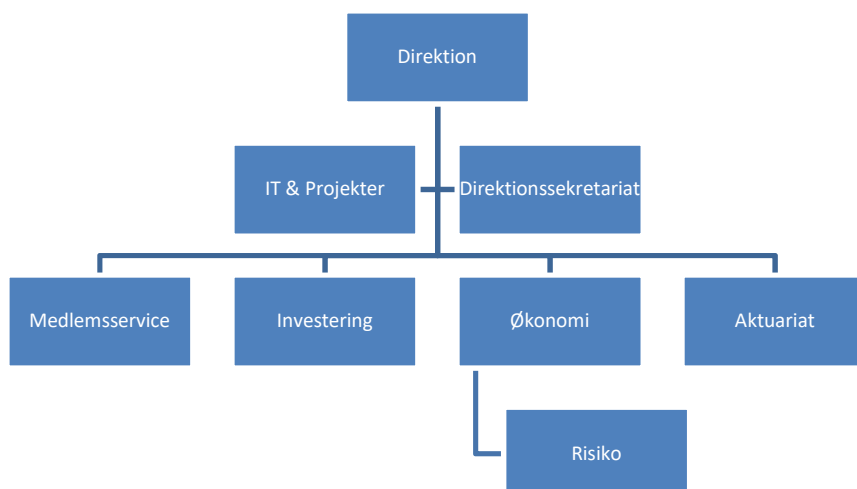
Formand for bestyrelsen

PPE ApS, PPE I K/S, PPE II K/S og PPE III K/S, Ejendomsselskabet Pile-Bo A/S, A/S Kalkværksgrundene, Ejendomsselskabet Ved Søerne A/S, Ejendomsaktieselskabet Provstebo, PPLUS RE Holding K/S, PPLUS RE Capital A/S, Ottilia RE Holding P/S, Carl RE Holding P/S.

Medlem af bestyrelsen

Ejendomsselskabet Norden I K/S, Irish Forestry Investments Limited.

Figur 11. Organisationsdiagram

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato aflagt og godkendt årsrapporten for 2017 for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed samt pensionskassens vedtægt.

Årsregnskabet og koncernregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassen og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet.

Ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassen og koncernens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen og koncernen kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Frederiksberg, den 13. marts 2018.

Direktion

Søren Kolbye Sørensen
Adm. direktør

Bestyrelse

Peter Falkenham
Formand

Peter Løchte Jørgensen
Næstformand

Jens Otto Veile

Frida Frost

Søren Vang Fischer

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne af Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse

Konklusion

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet" (herefter benævnt "regnskaberne"). Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk.1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg af revisor

Vi blev første gang valgt som revisor for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse den 25. april 2005 og er genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet opgaveperiode på 18 år frem til og med regnskabsåret 2017. Vi blev genudpeget efter en udbudsprocedure på generalforsamlingen den 20. april 2017.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskaberne for regnskabsåret 2017. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskaberne som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold. For hvert af nedennævnte forhold er beskrivelsen af, hvordan forholdet blev behandlet ved vores revision, givet i denne sammenhæng.

Vi har opfyldt vores ansvar som beskrevet i afsnittet "Revisors ansvar for revisionen af regnskaberne", herunder i relation til nedennævnte centrale forhold ved revisionen. Vores revision har omfattet udformning og udførelse af revisionshandlinger som reaktion på vores vurdering af risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskaberne. Resultatet af vores revisionshandlinger, herunder de revisionshandlinger vi har udført for at behandle nedennævnte forhold, danner grundlag for vores konklusion om regnskaberne som helhed.

Måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler

- ▶ Hensættelser til pensions- og investeringsaftaler udgør 31,9 mia. kr. pr. 31. december 2017 for moderselskabet. Måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler vurderes at være et centralt forhold ved revisionen, idet målingen involverer ledelsesmæssige skøn, der i væsentligt omfang påvirker den regnskabsmæssige værdi.

De væsentligste ledelsesmæssige skøn omfatter sandsynligheder for invaliditet, dødelighed og tilbagekøb.

Ledelsen har angivet oplysninger om hensættelser til pensions- og investeringsaftaler i note 20.

Vores revision af hensættelse til pensions- og investeringsaftaler:

Baseret på vores risikovurdering har vi gennemgået den af ledelsen foretagne måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler.

Vores revision har omfattet gennemgang af de metoder, forudsætninger og data som ledelsen har anvendt i forbindelse med opgørelsen af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler.

Revisionshandlingerne, der er udført i samarbejde med vores eksperter med aktuarmæssige kvalifikationer, har omfattet;

- Test af nøglekontroller i de aktuarmæssige modeller, dataindsamling og –analyse samt processer for fastlæggelse af forudsætninger.
- Vurdering af de anvendte metoder ved at anvende vores branchekendskab og erfaring, med fokus på ændringer sammenlignet med sidste år.
- Vurdering af eventuelle væsentlige afvigelser i forudsætningerne i forhold til lov- og rapporteringsmæssige krav og branchestandarder.
- Vurdering af forudsætninger om sandsynlighed for invaliditet, dødelighed og tilbagekøb, der er anvendt i opgørelsen, sammenholdt med historiske data og markedspraksis.
- Afstemning af hensættelser til forsikringssystemet og analyse af udviklingen, især i rente-, risiko- og omkostningsresultater.

Måling af alternative investeringer

- ▶ Alternative investeringer udgør 8,2 mia. kr. pr. 31. december 2017 for koncernen. Alternative investeringer omfatter blandt andet investeringsejendomme, investeringer i kapitalfonde, ejendomsfonde, infrastruktur, noterede aktier, erhvervsobligationer og udlån.

Måling af alternative investeringer til dagsværdi vurderes at være et centralt forhold ved revisionen, idet målingen er påvirket af ledelsesmæssige skøn, ligesom ændringer i forudsætninger og de anvendte metoder kan have væsentlig indvirkning på målingen af alternative investeringer.

De væsentligste ledelsesmæssige skøn omfatter fastsættelse af markedsværdi på illikvide aktiver, fastsættelse af afkastkrav samt vurdering af fremtidige pengestrømme, herunder forventninger til udviklingen i markederne.

Alternative investeringer ejes delvist via datterselskaber og associerede selskaber. Værdien er derfor afspejlet i regnskabsposterne "Kapitalandele i tilknyttede virksomheder" og "Kapitalandele i associerede virksomheder".

Ledelsen har angivet oplysninger om alternative investeringer i note 18.

Vores revision af alternative investeringer:

- ▶ Baseret på vores risikovurdering har vi gennemgået den af ledelsen foretagne måling af alternative investeringer.

Vores revision har omfattet en vurdering af de anvendte metoder og fastlagte forudsætninger.

Revisionshandlingerne har omfattet;

- Test af nøglekontroller for måling af alternative investeringer, herunder processer for fastlæggelse af forudsætninger, ledelsesgodkendelse og eventuelle ledelsesmæssige ændringer af skøn og kontrollernes effektivitet.
- Vurdering af de anvendte metoder ved at anvende vores branchekendskab og erfaring, med fokus på bl.a. ændringer i forhold til sidste år.
- Vurdering af de væsentligste forudsætninger for fremtidige pengestrømme samt fastlagte afkastkrav, herunder vurdering af investeringsejendommens driftsafkast og individuelle afkastkrav benyttet i

værdiansættelsen, sammenholdt med historiske data, mæglervurderinger og markedspraksis.

- Afstemning af værdier til modtagne rapporteringer fra forvaltere af alternative investeringer.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskaberne omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskaberne er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskaberne eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med regnskaberne og er udarbejdet i overensstemmelse med krav i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskaberne

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde regnskaberne uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskaberne er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskaberne på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller pensionskassens, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskaberne

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskaberne som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere

krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af regnskaberne.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- ▶ Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskaberne, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- ▶ Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og pensionskassens interne kontrol.
- ▶ Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- ▶ Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskaberne på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskaberne eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusion er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og pensionskassen ikke længere kan fortsætte driften.

- ▶ Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskaberne, herunder noteoplysningerne, samt om regnskaberne afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.
- ▶ Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af regnskaberne for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele, den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

Nøgletallet solvensdækning

Ledelsen er ansvarlig for nøgletallet solvensdækning, der fremgår af hoved- og nøgletaloversigten i note 2 i regnskaberne.

Som anført i hoved- og nøgletaloversigten i note 2 er nøgletallet solvensdækning undtaget fra kravet om revision. Vores konklusion om regnskaberne omfatter derfor ikke nøgletallet solvensdækning, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om dette nøgletal.

I tilknytning til vores revision af regnskaberne er det vores ansvar at overveje, om nøgletallet solvensdækning er væsentligt inkonsistent med regnskaberne eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Hvis vi på dette grundlag konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i nøgletallet solvensdækning, skal vi rapportere herom. Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Frederiksberg, den 13. marts 2018

ERNST & YOUNG

Godkendt Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 30 70 02 28

Ole Karstensen
statsaut. revisor
mne16615

Lars Rhod Søndergaard
Statsaut. revisor
mne28632

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse

RESULTATOPGØRELSE OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR - 31. DECEMBER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2017	2016	2017	2016
Medlemsbidrag for egen regning	3	934.350	896.826	934.350	896.826
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		-	-	79.419	38.574
Indtægter fra associerede virksomheder		505.717	401.928	505.717	401.928
Indtægter af investeringsejendomme		52.745	50.397	35.296	35.738
Renteindtægter og udbytter mv.	4	1.180.168	930.604	1.180.118	930.599
Kursreguleringer	5	1.746.786	973.260	1.683.312	948.009
Renteudgifter mv.		-2.027	-886	-1.642	-171
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	6	-30.396	-30.408	-29.227	-29.782
Investeringsafkast i alt		3.452.993	2.324.895	3.452.993	2.324.895
Pensionsafkastskat	7	-510.383	-349.587	-510.383	-349.587
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat		2.942.610	1.975.308	2.942.610	1.975.308
Udbetalte ydelser	8	-1.414.029	-1.367.243	-1.414.029	-1.367.243
Modtaget genforsikringsdækning		522	553	522	553
Pensionsydelser for egen regning i alt		-1.413.507	-1.366.690	-1.413.507	-1.366.690
Ændring i pensionshensættelser		-1.642.531	-1.013.154	-1.642.531	-1.013.154
Ændring i genforsikringsandel		-187	-371	-187	-371
Ændring i pensionshensættelser for egen regning i alt		-1.642.718	-1.013.525	-1.642.718	-1.013.525
Ændring i hensættelser for markedsrenteprodukter	9	-156.323	-47.736	-156.323	-47.736
Pensionsmæssige driftsomkostninger	6	-17.164	-17.521	-17.164	-17.521
Overført investeringsafkast		-588.725	-397.208	-588.725	-397.208
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		58.523	29.454	58.523	29.454
Egenkapitalens investeringsafkast		695.071	468.958	695.071	468.958
RESULTAT FØR SKAT		753.594	498.412	753.594	498.412
Pensionsafkastskat for egenkapitalen		-106.346	-71.750	-106.346	-71.750
ÅRETS RESULTAT		647.248	426.662	647.248	426.662
Anden totalindkomst		0	0	0	0
ÅRETS TOTALINDKOMST		647.248	426.662	647.248	426.662

Balance

AKTIVER					
(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2017	2016	2017	2016
Software	10	2.202	1.549	2.202	1.549
IMMATERIELLE AKTIVER		2.202	1.549	2.202	1.549
Driftsmidler	11	357	459	357	459
MATERIELLE AKTIVER		357	459	357	459
Investeringsejendomme	12	2.102.497	1.942.615	1.479.165	1.336.155
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	13	-	-	845.612	789.055
Udlån til tilknyttede virksomheder		-	-	961	968
Kapitalandele i associerede virksomheder	14	5.973.973	5.606.853	5.973.973	5.606.853
Udlån til associerede virksomheder		178.363	179.033	178.363	179.033
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder i alt		6.152.336	5.785.886	6.998.909	6.575.909
Kapitalandele		3.364.518	3.180.575	3.144.676	2.989.471
Investeringsforeningsandele		16.860.238	16.380.037	16.860.238	16.380.037
Obligationer		9.213.465	9.167.577	9.213.465	9.167.577
Indlån i kreditinstitutter		152.732	195.011	137.180	185.975
Øvrige investeringsaktiver og derivater	15	146.824	2.773	146.824	2.773
Andre finansielle investeringsaktiver i alt		29.737.777	28.925.973	29.502.383	28.725.833
INVESTERINGSAKTIVER I ALT		37.992.610	36.654.474	37.980.457	36.637.897
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter	16	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Genforsikringsandele af pensionshensættelser		2.577	2.764	2.577	2.764
Tilgodehavender hos medlemmer		27.325	25.431	27.325	25.431
Reguleringskonto gruppeforsikring		0	34.430	0	34.430
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder		-	-	2.872	10.207
TILGODEHAVENDER I ALT		27.325	59.861	30.197	70.068
Likvide beholdninger		5	5	5	5
Øvrige aktiver	17	816.304	27.236	807.584	19.575
ANDRE AKTIVER I ALT		816.309	27.241	807.589	19.580
Tilgodehavende renter		79.966	101.672	79.966	101.672
Andre periodeafgrænsningsposter		82.294	70.473	82.294	70.473
PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER I ALT		162.260	172.145	162.260	172.145
AKTIVER I ALT		40.905.930	38.503.557	40.887.929	38.489.526

Balance

PASSIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2017	2016	2017	2016
Vedtægtsmæssige henlæggelser		7.417.098	6.990.436	7.417.098	6.990.436
Den sociale fond	19	8.231	8.283	8.231	8.283
Overført overskud		647.248	426.662	647.248	426.662
EGENKAPITAL I ALT		8.072.577	7.425.381	8.072.577	7.425.381
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter	20	30.015.681	28.373.149	30.015.681	28.373.149
Opsparingsafdelingen		0	181	0	181
Hensættelser til markedsrenteprodukter	21	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
HENSÆTTELSE TIL PENSIONS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER I ALT		31.917.971	29.958.394	31.917.971	29.958.394
Investeringsejendomme, gæld	22	203.373	53.323	203.373	53.323
Pensionsafkastskat		500.282	328.677	500.282	328.677
Reserveret til skader gruppeforsikring		0	1.550	0	1.550
Øvrige investeringsaktiver og derivater	15	104.057	669.753	104.057	669.753
Anden gæld	23	107.670	66.479	89.669	52.448
GÆLD I ALT		915.382	1.119.782	897.381	1.105.751
PASSIVER I ALT		40.905.930	38.503.557	40.887.929	38.489.526

Øvrige noter:

Femårsoversigt	1
Nøgletal	2
Alternative investeringer	18
Eventualforpligtelser og sikkerhedsstillelser	24
Eventualaktiver	25
Basiskapital	26
Årets realiserede resultat	27
Udlæg fra basiskapitalen	28
Transaktioner med nærtstående parter	29
Afkast i procent og risiko for markedsrenteprodukter	30
Specifikation af aktiver og deres afkast til markedsværdi	31
Følsomhed over for risici	32
Risikoplysninger	33
Anvendt regnskabspraksis	34

Egenkapitalopgørelse

EGENKAPITALOPGØRELSE

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2017	2016	2017	2016
Vedtægtsmæssige henlæggelser					
Saldo pr. 1.1.		6.990.436	6.592.870	6.990.436	6.592.870
Overført fra årets resultat		426.662	398.426	426.662	398.426
Egenkapitaludlodning		0	-860	0	-860
Korrigerede vedtægtsmæssige henlæggelser 1. januar		7.417.098	6.990.436	7.417.098	6.990.436
Overført overskud					
Saldo pr. 1.1.		426.662	398.426	426.662	398.426
Overført til vedtægtsmæssige henlæggelser		-426.662	-398.426	-426.662	-398.426
Årets totalindkomst		647.248	426.662	647.248	426.662
I alt		647.248	426.662	647.248	426.662
Den sociale fond					
Saldo pr. 1.1.		8.283	8.083	8.283	8.083
Ændring		-52	200	-52	200
I alt		8.231	8.283	8.231	8.283
Egenkapital i alt		8.072.577	7.425.381	8.072.577	7.425.381

Der henvises til note 28 for oplysning om udlæg fra basiskapitalen

Noter

(mio.kr.)	2017	2016	2015*	2014*	2013*
1. Femårsoversigt					
KONCERN					
Medlemsbidrag	934	897	862	812	791
Investeringsafkast	3.453	2.325	1.747	2.612	2.385
Pensionsydelse	-1.414	-1.367	-1.322	-1.359	-1.270
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-17	-18	-20	-19	-18
Pensionsteknisk resultat	59	29	108	-228	172
Årets resultat	647	427	398	218	566
Årets totalindkomst	647	427	398	218	566
Pensionshensættelser	31.918	29.958	28.723	27.735	26.095
Egenkapital	8.073	7.425	6.999	6.726	6.520
Aktiver	40.906	38.504	36.549	36.278	33.594
PENSIONS KASSEN					
Medlemsbidrag	934	897	862	812	791
Investeringsafkast	3.453	2.325	1.747	2.612	2.385
Pensionsydelse	-1.414	-1.367	-1.322	-1.359	-1.270
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-17	-18	-20	-19	-18
Pensionsteknisk resultat	59	29	108	-228	172
Årets resultat	647	427	398	218	566
Årets totalindkomst	647	427	398	218	566
Pensionshensættelser	31.918	29.958	28.723	27.735	26.095
Egenkapital	8.073	7.425	6.999	6.726	6.520
Aktiver	40.888	38.490	36.535	36.292	33.580

* Hovedtal for 2015, 2014 og 2013 er ikke tilpasset i forbindelse med implementering af ny regnskabsbekendtgørelse med virkning fra 1. januar 2016.

Noter

PENSIONS KASSEN	2017	2016	2015	2014	2013
2. Nøgletal					
Afkastnøgletal					
Afkast på gennemsnitsrenteprodukter (N1)*	9,4%	6,7%	5,1%	8,1%	7,8%
Afkast på markedsrenteprodukter (N2) */**	9,5%	6,9%	-	-	-
Risiko på markedsrenteprodukter (N3) **	3,8	3,8	-	-	-
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser (N4)*	0,06%	0,06%	0,07%	0,10%	0,12%
Omkostninger pr. medlem, kr. (N5)	634	678	822	747	764
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat (N6)	8,4%	5,9%	5,8%	3,3%	9,1%
Forrentning af overskudskapital (N7)	-	-	-	-	-
Konsolideringsnøgletal					
Solvensdækning (N8)*/*** - urevideret	281%	282%	964%	783%	884%

* Nøgletal for 2015, 2014 og 2013 er ikke tilpasset i forbindelse med implementering af ny regnskabsbekendtgørelse med virkning fra 1. januar 2016.

**Det er ikke praktisk muligt at foretage beregning af nøgletallet før 2016 som følge af implementering af ny regnskabsbekendtgørelse.

***Solvensdækning (urevideret)

Nøgletallet solvensdækning er undtaget fra kravet om revision, jf. bekendtgørelse nr. 937 af 27. juli 2015 om finansielle rapporter for forsikrings selskaber og tværgående pensionskasser og er dermed ikke revideret. Nøgletallet 2016 og 2017 er beregnet med baggrund i kapitalkravet for Solvens II. For tidligere år er det beregnet med baggrund i kapitalkravet for Solvens I.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
3. Medlemsbidrag				
Ordinære bidrag	978.421	931.533	978.421	931.533
Indskud	244.798	249.466	244.798	249.466
Overført til markedsrenteprodukter	-212.450	-211.113	-212.450	-211.113
	1.010.769	969.886	1.010.769	969.886
Arbejdsmarkedsbidrag	-76.419	-73.060	-76.419	-73.060
I alt	934.350	896.826	934.350	896.826
Bidrag, ordninger tegnet som led i ansættelsesforhold	778.777	749.173	778.777	749.173
Bidrag, individuelt tegnede ordninger	231.992	220.713	231.992	220.713
I alt	1.010.769	969.886	1.010.769	969.886
Bidrag fordelt efter medlemmernes bopæl:				
Danmark	996.515	950.053	996.515	950.053
Andre EU-lande	10.065	9.793	10.065	9.793
Øvrige lande	4.189	10.040	4.189	10.040
I alt	1.010.769	969.886	1.010.769	969.886
Antal ordninger, tegnet som led i ansættelsesforhold	22.549	21.608	22.549	21.608
Antal ordninger, individuelt tegnede ordninger	3.866	3.508	3.866	3.508
I alt	26.415	25.116	26.415	25.116
4. Renteindtægter og udbytter mv.				
Renter				
Renteindtægter, danske obligationer	146.096	161.841	146.096	161.842
Renteindtægter, danske indeksobligationer	8.624	10.758	8.624	10.758
Indeksregulering	3.226	2.742	3.226	2.742
Renteindtægter, udenlandske obligationer	33.876	54.709	33.876	54.709
Renteindtægter, andre	4.653	2.626	4.603	2.620
I alt	196.475	232.676	196.425	232.671
Udbytte af aktier mv.				
Danske aktier	89.406	112.294	89.406	112.294
Udenlandske aktier	894.287	585.634	894.287	585.634
I alt	983.693	697.928	983.693	697.928
Renter og udbytter mv. i alt	1.180.168	930.604	1.180.118	930.599

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
5. Kursreguleringer				
Investeringsejendomme	171.484	89.953	151.352	78.336
Kapitalandele	-511.830	-340.811	-511.830	-340.811
Investeringsforeningsandele	903.737	1.220.925	903.737	1.220.924
Danske obligationer	3.387	152.643	-39.955	139.010
Indeksobligationer	17.985	38.519	17.985	38.519
Udenlandske obligationer	13.129	-39.802	13.129	-39.802
Finansielle instrumenter, renteswaptioner, valutaafdækning og futures	1.148.894	-148.167	1.148.894	-148.167
I alt	1.746.786	973.260	1.683.312	948.009
6. Administrationsomkostninger				
Personaleudgifter	-24.944	-24.053	-24.944	-24.053
Andre administrationsomkostninger	-18.074	-16.891	-18.074	-16.891
Forvaltningsafgifter og handelsomkostninger	-4.542	-6.985	-3.373	-6.359
I alt	-47.560	-47.929	-46.391	-47.303
Administrationsomkostninger er fordelt på følgende måde:				
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-30.396	-30.408	-29.227	-29.782
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-17.164	-17.521	-17.164	-17.521
I alt	-47.560	-47.929	-46.391	-47.303
Personaleudgifter specificeres således:				
Løn og vederlag	-19.549	-19.318	-19.549	-19.318
Pensionsbidrag	-2.094	-1.854	-2.094	-1.854
Andre udgifter til social sikring	-109	-136	-109	-136
Lønsumsafgift	-3.193	-2.744	-3.193	-2.744
I alt	-24.945	-24.052	-24.945	-24.052
Gennemsnitligt antal beskæftigede	22	21	22	21

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
6. Administrationsomkostninger (fortsat)				
Vederlag til direktion (Søren Kolbye Sørensen):				
Løn og vederlag	-1.228	-1.089	-1.228	-1.089
Pensionsbidrag	-145	-128	-145	-128
I alt	-1.373	-1.217	-1.373	-1.217

Der er ikke aftalt bonusprogrammer, anden variabel vederlæggelse eller særlige pensionsforpligtelser for direktionen. Direktionen kan opsiges med 12 måneders varsel fra pensionskassens side. Løn til direktion fordeles ligeligt mellem DIP og JØP.

DIP's investeringschef, ansvarshavende aktuar, CFO, CRO, complianceansvarlig, medlemschef samt ledende medarbejdere i medlemsafdelingen og medarbejdere i investeringsafdelingen er identificeret som pensionskassens risikotagere, idet de har en væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil.

Vederlag til risikotagere:				
Løn og vederlag*	-8.641	-5.867	-8.641	-5.867
I alt	-8.641	-5.867	-8.641	-5.867

* 2017: Løn og vederlag til 14 medarbejdere (2016: 11 medarbejdere).

Vederlag til bestyrelse:				
Peter Falkenham, formand	-300	-300	-300	-300
Peter Løchte Jørgensen, næstformand	-150	-129	-150	-129
Frida Frost (tiltrådt juni 2016)	-100	-58	-100	-58
Søren Vang Fischer (tiltrådt juli 2016)	-100	-50	-100	-50
Jens Otto Veile *	-150	-150	-150	-150
Torben Arnbjerg-Nielsen (fratrådt maj 2016)	0	-63	0	-63
Thomas Damkjær Petersen (fratrådt juni 2016)	0	-50	0	-50
I alt	-800	-800	-800	-800

Bestyrelsens medlemmer er alle medlem af revisionsudvalget.

*Formand for revisionsudvalget modtager et årligt honorar på 50 t.kr., mens honorar til øvrige medlemmer af revisionsudvalget udgør 0 t.kr.

Der er ingen variabel aflønning.

Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor Ernst & Young

Godkendt Revisionspartnerselskab				
Lovpligtig revision af årsregnskabet	-354	-426	-245	-344
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-63	-88	-63	-88
Skatterådgivning	-200	-13	-200	-13
Andre rådgivningsopgaver	-478	-358	-478	-358
I alt	-1.095	-885	-986	-803

Honorar vedrørende andre erklæringsopgaver med sikkerhed vedrører lovpligtige erklæringer til Finanstilsynet, SKAT og andre offentlige myndigheder. Honorar for skatterådgivning omfatter skattemæssig due diligence assistance i forbindelse med nyinvesteringer. Honorar til andre rådgivningsopgaver vedrører assistance i forbindelse med påtænkt fusion, samt øvrige erklæringer mm.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
7. Pensionsafkastskat				
Pensionsafkastskat - individuel	-178.465	-163.564	-178.465	-163.564
Pensionsafkastskat - institut	-323.833	-179.851	-323.833	-179.851
Regulering af pensionsafkastskat for tidligere år	-8.085	-6.172	-8.085	-6.172
I alt	-510.383	-349.587	-510.383	-349.587
Skattesats	15,3%	15,3%	15,3%	15,3%
8. Pensionsydelse				
Alderspension	-1.067.946	-1.031.469	-1.067.946	-1.031.469
Invalidepension	-25.004	-23.349	-25.004	-23.349
Ægtefællepensioner	-201.918	-195.751	-201.918	-195.751
Børnepensioner	-6.606	-8.285	-6.606	-8.285
Ratepensioner	-5.148	-3.922	-5.148	-3.922
Løbende pensioner	-1.306.622	-1.262.776	-1.306.622	-1.262.776
Engangsydelser ved pensionering	-32.205	-23.804	-32.204	-23.804
Udtrædelsesgodtgørelser	-103.145	-96.456	-103.145	-96.456
Udbetalt fra markedsrenteprodukter	51.548	36.294	51.547	36.294
Forsikringspræmier	-23.605	-20.501	-23.605	-20.501
I alt	-1.414.029	-1.367.243	-1.414.029	-1.367.243
9. Ændring i hensættelser for markedsrenteprodukter				
Rentetilskrivning	-191.332	-56.110	-191.332	-56.110
Pensionsafkastskat	29.900	8.533	29.900	8.533
Regulering	4.380	-968	4.380	-968
Administrationsomkostninger	729	809	729	809
I alt	-156.323	-47.736	-156.323	-47.736

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
10. Software				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	28.895	28.324	28.895	28.324
Årets tilgang	2.347	571	2.347	571
Anskaffelsessum pr. 31.12.	31.242	28.895	31.242	28.895
Afskrivninger pr. 1.1.	27.346	26.055	27.346	26.055
Årets afskrivninger	1.694	1.291	1.694	1.291
Afskrivninger pr. 31.12.	29.040	27.346	29.040	27.346
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.202	1.549	2.202	1.549
11. Driftsmidler				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	3.243	3.238	3.243	3.238
Årets tilgang	0	510	0	510
Årets afgang	-2.733	-505	-2.733	-505
Anskaffelsessum pr. 31.12.	510	3.243	510	3.243
Afskrivninger pr. 1.1.	2.784	3.091	2.784	3.091
Årets afskrivninger	102	198	102	198
Årets afgang	-2.733	-505	-2.733	-505
Afskrivninger pr. 31.12.	153	2.784	153	2.784
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	357	459	357	459

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
12. Investeringsejendomme				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	730.401	727.791	408.238	406.731
Årets tilgang	8.131	5.444	5.487	4.341
Årets afgang	-736	-2.834	-736	-2.834
Anskaffelsessum pr. 31.12.	737.796	730.401	412.989	408.238
Opskrivninger pr. 1.1.	1.295.976	1.206.023	985.724	907.388
Årets opskrivning	178.586	100.922	159.006	89.305
Tilbageførte opskrivninger	-4.467	-10.969	-4.467	-10.969
Opskrivninger pr. 31.12	1.470.095	1.295.976	1.140.263	985.724
Investeringsejendomme før markedsrenteprodukter	2.207.891	2.026.377	1.553.252	1.393.962
Markedsrenteprodukter	-105.394	-83.762	-74.087	-57.807
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.102.497	1.942.615	1.479.165	1.336.155
Vægtet gennemsnit af diskonteringssats, bolig	3,9%	-	4,2%	-
Vægtet gennemsnit af diskonteringssats, erhverv	4,3%	-	3,5%	-
Vægtet gennemsnit af afkastprocenter, bolig	-	2,9%	-	2,8%
Vægtet gennemsnit af afkastprocenter, erhverv	-	5,0%	-	4,3%
Værdiansættelse af ejendommene er fastsat med støtte i mæglervurderinger indhentet fra ekstern mægler.				

13. Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder før markedsrenteprodukter		887.965	823.192
Markedsrenteprodukter		-42.353	-34.137
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.		845.612	789.055

Selskab	Hjemsted	Andel af kapitalen	Resultat iflg. Egenkapital iflg.	
			seneste årsrapport	seneste årsrapport
Ejendomsselskabet DIP A/S	København	100,00%	31.853	654.782
Carl RE Holding P/S *	Frederiksberg	100,00%	34.784	228.852
Carl RE Holding Komplementar ApS *	Frederiksberg	100,00%	16	132
Pension Private Equity I K/S	København	100,00%	5.743	4.433

* Resultat og egenkapital i henhold til seneste perioderapportering.

De tilknyttede virksomheder beskæftiger sig med investering i ejendomme samt børsnoterede- og unoterede aktier.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
14. Kapitalandele i associerede virksomheder				
Kapitalandele i associerede virksomheder før				
markedsrenteprodukter	6.273.186	5.849.422	6.273.186	5.849.422
Markedsrenteprodukter	-299.213	-242.569	-299.213	-242.569
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	5.973.973	5.606.853	5.973.973	5.606.853

Selskab	Hjemsted	Andel af kapitalen	Resultat iflg. seneste årsrapport	Egenkapital iflg. seneste årsrapport
IFI Holding A/S, København (Holdingselskab for Irish Forestry Investments Ltd.)	København	33%	-5.139	9.931
Pension Private Equity ApS	København	50%	28	381
Pension Private Equity II K/S	København	40%	2.981	47.054
Altius Private Equity Fund LP *	England	25%	25.529	324.226
Altius Private Equity Fund II LP*	England	25%	50.886	367.997
EMD Invest Danske Aktier I *	København	31%	246.613	1.732.187
EMD Invest Danske Aktier II */**	København	61%	380.076	2.497.413
EMD Invest Eur Aktier */**	København	71%	232.411	2.318.758
Schroeder US Small Cap *	København	56%	27.428	3.101.680
EMD Inv. Gl.Akt.II (Blackrock) *	København	37%	172.875	2.290.658
EMD Inv.Globale Akt.III (GSAM) *	København	37%	122.836	1.504.284
P + I/S **	København	50%	-1	489
Pplus Re Holding K/S*	København	35%	35.857	645.131
Pplus Re Komplementar ApS*	København	35%	22	250
Pplus Re Capital A/S *	København	35%	13.176	308.909

* Resultat og egenkapital i henhold til seneste periodeberetning.

** Fælles ledet virksomhed, hvor DIP har ikke bestemmende indflydelse.

De associerede og fælles ledede virksomheder beskæftiger sig med administration, investering i ejendomme og unoterede aktier.

15. Øvrige investeringsaktiver og derivater

Renteswaps	-46.168	-135.794	-46.168	-135.794
Aktieoptionskontrakter/aktiefutures	1.338	5.305	1.338	5.305
Valutaterminforretninger	94.951	-536.371	94.951	-536.371
	50.121	-666.860	50.121	-666.860
Markedsrenteprodukter	-7.354	-120	-7.354	-120
Regnskabsmæssig værdi i alt pr. 31.12.	42.767	-666.980	42.767	-666.980
Indregnet i balancen:				
Øvrige investeringsaktiver og derivater (aktiver)	146.824	2.773	146.824	2.773
Øvrige investeringsaktiver og derivater (passiver)	-104.057	-669.753	-104.057	-669.753
I alt netto	42.767	-666.980	42.767	-666.980
Markedsværdi af obligationer afgivet/modtaget som sikkerhedsstillelse til modparter	0	-768.801	0	-768.801

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2015	2017	2015

15. Øvrige investeringsaktiver og derivater (fortsat)

Pensionskassen benytter rentesikringsinstrumenter i form af renteswaptioner, renteswaps og rentefutures til at afdække pensionskassen langsigtede forpligtelser. Pensionskassen benytter også swaps til at påtage sig særlige risici, fx. spændrisici. Renteswaps indgås med Cibur, Euribor og Eonia som referencerenter og løbetiderne for rentesikringsinstrumenterne er 1 til 34 år. De er med til at understøtte pensionskassens investeringsprincipper og har til formål at bidrage med afkast, der diversificerer pensionskassens balance yderligere.

Pensionskassen benytter aktiefutures til at justere den overordnede aktieeksponering og/eller til at flytte eksponering mellem regioner. Rentefutures bruges hovedsageligt til at styre varigheden i obligationsporteføljen.

Pensionskassen afdækker valutarisikoen på de udenlandske aktiver ved at sælge valuta på termin i de mest betydende valutaer herunder CAD, CHF, EUR, GBP, JPY, NOK, SEK og USD.

16. Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter

Investeringsejendomme	105.394	83.762	74.087	57.806
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	42.353	34.137
Udlån til tilknyttede virksomheder	-	-	48	42
Kapitalandele i associerede virksomheder	299.213	242.569	299.213	242.569
Udlån til associerede virksomheder	8.934	7.745	8.934	7.745
Kapitalandele	168.596	137.556	157.502	129.333
Investeringsforeningsandele	844.462	708.650	844.462	708.650
Obligationer	461.466	396.616	461.466	396.616
Indlån i kreditinstitutter	6.871	8.046	6.871	8.046
Afledte finansielle instrumenter	7.354	120	7.354	120
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064

17. Andre tilgodehavender

REPO mellemværende udgør	784.625	0	784.625	0

Repomellemværender omfatter afgivne/modtagne beløb under repoforretninger, hvilket vil sige køb/salg af værdipapirer, hvor der samtidig træffes aftale om tilbagekøb på et senere tidspunkt

18. Alternative investeringer

Omfatter illikvide investeringer, blandt andet investeringer i kapitalfonde, infrastruktur, unoterede aktier, udlån, ejendomme og afledte finansielle instrumenter.

Alternative investeringer indgår i pensionskassen med nedenstående værdier i følgende regnskabsposter:

Investeringsejendomme			1.553.252	1.393.962
Investeringer i tilknyttede virksomheder			887.965	823.192
Investeringer i associerede virksomheder			544.369	387.391
Kapitalandele			3.364.492	2.241.653
Investeringsforeningsandele			365.025	318.657
Illikvide obligationer			443.014	436.937
Andre udlån			1.018.871	1.480.240
Illikvide afledte finansielle instrumenter			50.121	-666.860
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.			8.227.109	6.415.172

19. Den sociale fond

Bogført værdi 1. januar	8.283	8.083	8.283	8.083
Ændring	-52	200	-52	200
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	8.231	8.283	8.231	8.283

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter				
Pensionshensættelser pr. 1.1	28.373.149	27.235.195	28.373.149	27.235.195
Akkumuleret værdiregulering primo	-1.598.699	-1.370.228	-1.598.699	-1.370.228
Kollektivt bonuspotentiale primo	-5.033.306	-4.747.506	-5.033.306	-4.747.506
Korrektion som følge af ny regnskabsbekendtgørelse	0	124.800	0	124.800
Retrospektive hensættelser pr. 1.1	21.741.144	21.242.261	21.741.144	21.242.261
Medlemsbidrag	934.350	896.826	934.350	896.826
Rentetilskrivning	1.083.300	955.066	1.083.300	955.066
Pensionsydelse	-1.414.029	-1.367.243	-1.414.029	-1.367.243
Administrationsomkostninger	-19.160	-20.088	-19.160	-20.088
Risikoresultat efter tilskrivning af risikobonus	-10.888	35.290	-10.888	35.290
Udlodning fra egenkapital	17.964	0	17.964	0
Regulering	4.380	-968	4.380	-968
Retrospektive hensættelser pr. 31.12.	22.337.061	21.741.144	22.337.061	21.741.144
Akkumuleret værdiregulering ultimo	2.145.972	1.598.699	2.145.972	1.598.699
Kollektivt bonuspotentiale ultimo	5.532.648	5.033.306	5.532.648	5.033.306
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter i alt pr. 31.12.	30.015.681	28.373.149	30.015.681	28.373.149
Afkastprocent for rentegrupper specificeres således:				
Rentegruppe RG1G1	11,5%	6,6%	11,5%	6,6%
Rentegruppe RG1G2	10,6%	6,6%	10,6%	6,6%
Rentegruppe RG1G3	9,9%	6,6%	9,9%	6,6%
Rentegruppe RG1G4	9,0%	6,7%	9,0%	6,7%
Rentegruppe RG1G5	8,3%	6,7%	8,3%	6,7%
Rentegruppe RG1G6	8,2%	6,7%	8,2%	6,7%
Rentegruppe RG1G7	7,9%	6,7%	7,9%	6,7%
Rentegruppe RG1G8	7,1%	6,7%	7,1%	6,7%
Rentegruppe RG1	8,1%	6,6%	8,1%	6,6%
Rentegruppe RG2	8,6%	6,6%	8,6%	6,6%
Rentegruppe RG3	8,5%	6,6%	8,5%	6,6%
Rentegruppe RG4	9,2%	6,6%	9,2%	6,6%
Bonusgrad for rentegrupper specificeres således:				
Rentegruppe RG1G1	25,5%	24,1%	25,5%	24,1%
Rentegruppe RG1G2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG1G3	26,6%	26,1%	26,6%	26,1%
Rentegruppe RG1G4	33,5%	30,1%	33,5%	30,1%
Rentegruppe RG1G5	24,9%	22,9%	24,9%	22,9%
Rentegruppe RG1G6	22,6%	21,1%	22,6%	21,1%
Rentegruppe RG1G7	18,7%	17,9%	18,7%	17,9%
Rentegruppe RG1G8	9,7%	11,1%	9,7%	11,1%
Rentegruppe RG1	27,5%	27,4%	27,5%	27,4%
Rentegruppe RG2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Forrentning af kundemidler efter omkostninger før skat			7,6%	6,0%
Forrentning af kundemidler efter omkostninger før skat - markedsrente			9,8%	5,5%

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)

20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter (fortsat)

Omkostnings- og risikoresultat specificeres således:

2017

	Omkostnings- bidrag efter tilskrivning af omkostnings- bonus	Årets forsikrings- mæssige driftsomkost- ninger	Omkostnings- resultat	Omkostnings- resultat (i %)
Omkostningsgruppe 1	19.160	16.435	2.725	0,0%
			Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus	Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus (i %)
Risikogruppe 1			29.756	0,1%
Risikogruppe 2			4.145	0,2%
Risikogruppe 3			-23.420	-0,1%
Risikogruppe 4			309	0,0%
Risikogruppe 5			97	0,0%

2016

	Omkostnings- bidrag efter tilskrivning af omkostnings- bonus	Årets forsikrings- mæssige driftsomkost- ninger	Omkostnings- resultat	Omkostnings- resultat (i %)
Omkostningsgruppe 1	20.088	16.713	3.375	0,0%
			Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus	Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus (i %)
Risikogruppe 1			-33.917	-0,1%
Risikogruppe 2			-434	0,0%
Risikogruppe 3			-995	0,0%
Risikogruppe 4			135	0,0%
Risikogruppe 5			-79	0,0%

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)

20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter (fortsat)

2017	Garanterede		Individuelt	Kollektivt bonus-
	ydelser	Risikomargen	bonus-	potentiale
Rentegruppe RG1G1	47.999	856	0	3.597
Rentegruppe RG1G2	568.337	23.252	0	0
Rentegruppe RG1G3	2.888.796	8.063	9.171	614.865
Rentegruppe RG1G4	5.287.647	23.439	424.849	1.878.243
Rentegruppe RG1G5	4.229.323	31.049	1.321.497	1.386.031
Rentegruppe RG1G6	2.380.122	35.505	2.406.404	1.088.626
Rentegruppe RG1G7	309.658	18.460	1.841.541	404.672
Rentegruppe RG1G8	-37.212	6.124	792.406	72.881
Rentegruppe 1	114.296	973	9.769	30.772
Rentegruppe 2	77.898	1.873	0	0
Rentegruppe 3	207.210	10.323	0	0
Rentegruppe 4	1.377.544	65.861	0	0
Risikogrupper 3	0	0	0	41.282
Risikogrupper MIP	0	0	0	506
Omkostningsgruppe 1	0	0	0	11.173
I alt	17.451.618	225.778	6.805.637	5.532.648

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

2016	Garanterede		Individuelt	Kollektivt bonus-
	ydelser	Risikomargen	bonus-	potentiale
Rentegruppe RG1G1	56.320	472	0	6.786
Rentegruppe RG1G2	653.094	21.457	0	0
Rentegruppe RG1G3	3.063.274	9.361	0	705.564
Rentegruppe RG1G4	5.314.251	24.848	438.380	1.736.543
Rentegruppe RG1G5	3.824.941	31.020	1.278.313	1.174.106
Rentegruppe RG1G6	2.076.956	34.503	2.229.877	915.984
Rentegruppe RG1G7	258.974	17.568	1.602.885	335.504
Rentegruppe RG1G8	-49.659	5.496	610.582	62.992
Rentegruppe 1	108.718	934	0	27.816
Rentegruppe 2	70.660	4.168	0	0
Rentegruppe 3	192.351	10.875	0	0
Rentegruppe 4	1.375.688	73.537	0	0
Risikogrupper 3	0	0	0	60.026
Risikogrupper MIP	0	0	0	147
Omkostningsgruppe 1	0	0	0	7.837
I alt	16.945.568	234.239	6.160.037	5.033.305

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

Rentegrupperne 1, 2, 3 og 4 er medlemmerne på regulativ 1 og 2 med grundlagsrenter i mellem 0 og 4,25 pct. Grundlagene kan ændres i henhold til pensionskassens vedtægt. Medlemmer på regulativ 1 og 2 har samme risikogrupper.

Rentegrupperne "RG1Gx" er medlemmerne på regulativ 3 og 4 inddelt efter alder. Alle medlemmer har grundlagsrente på 0 - 0,5 pct. Grundlagene kan ændres i henhold til regulativerne. Medlemmer på regulativ 3 og 4 har samme risikogrupper.

Alle medlemmer har samme omkostningsgruppe.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
21. Hensættelser til markedsrenteprodukter				
Bogført værdi pr. 1.1	1.585.064	1.362.509	1.585.064	1.362.509
Årets ændring	317.226	222.555	317.226	222.555
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Pensionshensættelser 1. januar	1.585.064	1.362.509	1.585.064	1.362.509
Retrospektive hensættelser 1. januar	1.585.064	1.362.509	1.585.064	1.362.509
Bruttopræmier	212.450	211.113	212.450	211.113
Rentetilskrivning	161.432	47.577	161.432	47.577
Pensionsydelse	-51.547	-36.294	-51.547	-36.294
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-729	-809	-729	-809
Overført fra gennemsnitsrente	-4.380	968	-4.380	968
Retrospektive hensættelser 31. december	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Forrentning sker med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning og uden udjævning. DIPs markedsrenteprodukter er fordelt på 3 profiler; DIP Vælger, ObligationsMax og AktieMax, og er rene markedsrenteprodukter, hvor medlemmerne bærer hele risikoen.				
22. Investeringsejendomme, gæld				
Forfalder mere end 5 år efter balancetidspunktet	0	166	0	166
23. Anden gæld				
Køb værdipapirer (repo og uafviklede handler)	1.207	1.207	1.207	1.207
Andet	106.463	65.272	88.462	51.241
I alt	107.670	66.479	89.669	52.448

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
24. Eventualforpligtelser og sikkerhedsstillelser				
Registrede aktiver aflagt til sikkerhed for pensionsmæssige hensættelser:				
Statsobligationer	3.984.584	2.823.226	3.984.584	2.823.226
Erhvervsobligationer	4.488.291	4.470.674	4.488.291	4.470.674
Kapitalandele	605.084	563.677	605.084	563.677
Kollektive investeringsinstitutter	21.996.023	20.715.551	21.996.023	20.715.551
Sikrede værdipapirer	416.499	923.061	416.499	923.061
Kontanter og indskud	0	140.578	0	140.578
Materielle anlægsaktiver	1.155.298	1.155.298	1.269.893	1.155.298
Øvrige investeringer	45.322	0	45.322	0
I alt	32.691.101	30.792.065	32.805.696	30.792.065
Bogført værdi af ejendomme med pant	1.084.249	957.208	1.084.249	957.208
Obligationer aflagt til sikkerhed for markedsværdi for finansielle kontrakter	0	768.801	0	768.801
Investeringstilsagn afgivet til Private Equity, ejendomsfonde og andre alternative investeringer	3.851.141	2.698.527	3.851.141	2.698.527
På ejendommene hviler en momsreguleringsforpligtelse på	1.936	1.317	1.936	1.317
Der er frem til 1. juli 2022 indgået lejeaftale med PKA Ejendomme I/S vedrørende pensionskassens lokaler beliggende i Flintholm Company House, Dirch Passers Allé, 2000 Frederiksberg.				
Lejeforpligtelse Flintholm Company House	5.713	7.213	5.713	7.213

SKAT har foretaget en gennemgang af pensionskassens PAL-skat for indkomstårene 2012 og 2013. Pensionskassen var ikke enig i de foretagne korrektioner, og har i Landsskatteretten i 2017 fået medhold i de væsentligste punkter. Øvrige samt forventede forhold er indarbejdet i årsrapporten.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
25. Eventualaktiver				
Pensionskassen har rejst et krav over for SKAT som følge af EU-Domstolens afgørelse i relation til ATP-sagen. Kravet vedrører momsfratagelse for forvaltning af pensionselskaber. Som følge af manglende praksis på området er det uvist, i hvilket omfang pensionskassen får medhold, og i givet fald hvornår pensionskassen modtager refusion. Det er ikke muligt at indregne noget beløb i relation hertil i årsrapporten.				
26. Basiskapital				
Egenkapital	8.072.577	7.425.381	8.072.577	7.425.381
Immaterielle aktiver	-2.202	-1.549	-2.202	-1.549
Basiskapital	8.070.375	7.423.832	8.070.375	7.423.832
27. Årets realiserede resultat				
Realiseret resultat kan specificeres således:				
Egenkapitalens andel	588.725	397.208	588.725	397.208
Medlemmernes andel	2.109.825	1.636.980	2.109.825	1.636.980
Realiseret resultat i alt	2.698.550	2.034.188	2.698.550	2.034.188
Medlemmernes andel af realiseret resultat er anvendt til:				
Tilskrevet depoterne	1.209.347	1.115.513	1.209.347	1.115.513
Grøppeforsikringer	23.605	20.501	23.605	20.501
Risikoforrentning	41.000	0	41.000	0
Medlemmernes andel af årets institut-PAL	302.019	185.895	302.019	185.895
Henlagt til kollektivt bonuspotentiale	499.342	285.799	499.342	285.799
Ændring i lån i individuelle bonuspotentiale	-640	0	-640	0
Tilbagebetaling af udlæg	35.152	29.272	35.152	29.272
Medlemmernes andel i alt	2.109.825	1.636.980	2.109.825	1.636.980
Årets resultat fremkommer således:				
Egenkapitalens andel af realiseret resultat	588.725	397.208	588.725	397.208
Risikoforrentning	41.000	0	41.000	0
Tilbagebetaling af udlæg	35.152	29.272	35.152	29.272
Diverse	-17.964	0	-17.964	0
Genforsikringsresultat	335	181	335	181
Årets resultat	647.248	426.661	647.248	426.661

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2017	2016	2017	2016
28. Udlæg fra basiskapitalen, som forventes at kunne tilbageføres i efterfølgende regnskabsår				
Saldo pr. 1.1.	517.282	447.588	517.282	447.588
Korrektion som følge af ny regnskabsbekendtgørelse	0	124.800	0	124.800
Korrigeret saldo pr. 1.1.	517.282	572.388	517.282	572.388
Overført fra medlemmer	-118.031	-69.448	-118.031	-69.448
Overført til medlemmer	0	34.412	0	34.412
Nedskrivning af saldo som følge af ny kontributionsbekendtgørelse	0	-20.070	0	-20.070
Saldo pr. 31.12.	399.251	517.282	399.251	517.282
Udlæg fra basiskapitalen fordeles på:				
Egenkapitalens andel	399.251	517.282	399.251	517.282
Udlæg fra basiskapitalen fordelt på kontributionsgrupper:				
Rentegruppe RG2	0	4.510	0	4.510
Rentegruppe RG3	62.492	70.891	62.492	70.891
Rentegruppe RG4	303.979	375.141	303.979	375.141
Rentegruppe RGDØD1	28.406	58.163	28.406	58.163
Rentegruppe RGDØD2	4.374	8.519	4.374	8.519
Rentegruppe MIP(A)	0	58	0	58
Saldo pr. 31.12.	399.251	517.282	399.251	517.282

I henhold til §111 i Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser skal pensionskassen opgøre det forventede beløb, som kan tilbageføres til basiskapitalen (tidl. Skyggekonto). Udlægget kan tilbageføres til basiskapitalen hvis der opnås positive realiserede resultater i de kontributionsgrupper, som har udlæg. Hvis der opnås tilstrækkelige positive realiserede resultater, kan hele udlægges tilbageføres til basiskapitalen.

Ved overgang til den nye regnskabsbekendtgørelse blev der indført en ny kontributionsbekendtgørelse, som medførte, at udlæg fra før 01.01.2016 skal afvikles over en 5-årig periode med minimum en femtedel årligt. Der er tilbagetalt 118 mio. kr. af udlægget i 2017 grundet positivt realiseret resultat, hvilket er højere end afviklingskravet på 89,5 mio. kr., og det er derfor ikke nødvendigt at nedskrive udlægget yderligere.

Forventningen til positive realiserede resultater på Regulativ 1 og 2 er afhængig af investeringsstrategien og udviklingen i gruppernes risikoresultater. Bestyrelsen har til hver en tid mulighed for at tilpasse investeringsstrategien for de kontributionsgrupper, som i dag har udlæg fra basiskapitalen.

29. Transaktioner med nærtstående parter

Pensionskassen har transaktioner med tilknyttede, associerede og fællesledede virksomheder.

P+ I/S sælger varer og tjenesteydelser til pensionskassen. Vederlaget er fastsat på omkostningsdækkende basis.

Pensionskassen løser fælles administrative opgaver for koncernens ejendomsselskab. Vederlaget er fastsat på omkostningsdækkende basis.

Der er endvidere indgået aftale om forrentning af udlån og mellemværender mellem pensionskassen og koncernens ejendomsselskab på markedsbaserede vilkår.

Flere bestyrelsesmedlemmer har pensionsordninger i DIP i henhold til pensionskassens regulativer.

Informationer om løn og vederlag til bestyrelse og direktion fremgår af note 6.

Administrationsomkostninger fra P+ I/S	19.632	13841
Administrationsvederlag til koncernens ejendomsselskaber	230	223
Renter af mellemregning	252	642
Leje af grund	5.130	5.130
Tilgodehavende hos tilknyttede virksomheder	2.872	10.207
Udlån til tilknyttede virksomheder	961	968
Udlån til associerede virksomheder	178.363	179.033
Renter af udlån	3.612	1.029

Noter

30. Afkast i procent og risiko for markedsrenteprodukter

Ikke livscyklus	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
Produkter med høj risiko "Aktiemax"	10,1%	14,5%	4,75
Produkter med mellem risiko "DIP vælger"	89,3%	9,4%	3,75
Produkter med lav risiko "Obligationsmax"	0,7%	3,7%	2,00

Noter

31. Specifikation af aktiver og deres afkast til markedsværdi

GENNEMSNI Pensionskassen (1.000 kr.)	Markedsværdi		Afkast før pensions- afkastskat og selskabsskat
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	3.351.114	3.862.065	11,7%
Noterede kapitalandele	14.738.767	15.723.947	9,5%
Unoterede kapitalandele	6.961.393	6.357.004	2,3%
Kapitalandele i alt	21.700.161	22.080.951	7,9%
Stats- og realkreditobligationer	8.202.645	8.525.805	1,7%
Indeksobligationer	1.065.577	767.626	2,9%
Kreditobligationer og emerging markets obligationer	2.051.323	2.361.648	5,3%
Udlån mv.	179.033	178.363	1,9%
Obligationer og udlån i alt	11.498.578	11.833.442	5,2%
Dattervirksomheder	0	0	0,0%
Øvrige investeringsaktiver	186.823	-66.235	-
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	-666.860	42.767	-
Investeringsaktiver i alt	36.069.816	37.752.991	9,4%

MARKEDSRENT Pensionskassen (1.000 kr.)	Markedsværdi		Afkast før pensions- afkastskat og selskabsskat
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	144.979	193.436	11,7%
Noterede kapitalandele	637.643	787.550	9,5%
Unoterede kapitalandele	301.170	318.397	2,3%
Kapitalandele i alt	938.813	1.105.947	7,9%
Stats- og realkreditobligationer	350.654	423.019	1,7%
Indeksobligationer	46.100	38.447	2,9%
Kreditobligationer og emerging markets obligationer	88.746	118.286	5,3%
Udlån mv.	7.745	8.934	1,9%
Obligationer og udlån i alt	493.246	588.685	5,2%
Dattervirksomheder	0	0	0,0%
Øvrige investeringsaktiver	8.026	6.868	-
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	0	7.354	-
Investeringsaktiver i alt	1.585.064	1.902.290	9,5%

Afkast er beregnet som tidsvægtet afkast..

Værdien af valutaafdækningsinstrumenter indgår i posten "Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser".

Noter

32. Følsomhed over for risici

Pensionskassen, mio.kr.

Hændelse	Påvirkning på egenkapitalen
Rentestigning på 0,7-1,0 pct. point	-98
Rentefald på 0,7-1,0 pct. point	-151
Aktiekursfald på 12 pct.	-594
Ejendomsprisfald på 8 pct.	-88
Valutakursrisiko (VaR 99 pct.)	-114
Tab på modparter 8 pct.	-143

33. Risikooplysninger

I beretningen er der redegjort for pensionskassens politikker samt styring af pensionskassens risici. Der henvises til afsnittet 'Risici og kapitalforhold' i ledelsesberetningen.

Note 34

Anvendt regnskabspraksis

Generelt

Årsregnskabet er aflagt efter Lov om finansiel virksomhed, Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser og pensionskassens vedtægt.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten for 2016.

Generelt om indregning og måling

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen, i takt med de indtjenes. Herudover indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris i resultatopgørelsen, i den periode hvori de opstår.

Endvidere indregnes i resultatopgørelsen alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening, herunder afskrivninger, nedskrivninger og hensatte forpligtelser samt tilbageførsler af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen. Der indregnes en hensættelse, når der foreligger en retslig eller faktisk forpligtelse, og når det er sandsynligt, at forpligtelsen vil blive effektueret, og forpligtelsen kan måles pålideligt.

Hensatte forpligtelser måles til ledelsens bedste skøn over det beløb, hvormed forpligtelsen forventes at kunne indfries.

Indregning af finansielle aktiver og afledte finansielle instrumenter sker på handelsdagen. Indregning ophører, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra et finansielt aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis den er overdraget, og pensionskassen i al væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Dog måles immaterielle og materielle aktiver på tidspunktet for første indregning til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

På balancedagen omregnes monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta. Ved omregning af beløb i balancen i fremmed valuta til danske kroner er anvendt balancedagens officielle valutakurs. Transaktioner i fremmed valuta i årets løb er omregnet til transaktionsdagens kurs. Såvel realiserede som urealiserede valutakursreguleringer indgår i resultatopgørelsen.

Regnskabsmæssige skøn

Ved regnskabsudarbejdelsen anvendes der skøn og vurderinger, som påvirker størrelsen af aktiver og forpligtelser og dermed resultatet i indværende og kommende år. De væsentligste skøn og vurderinger vedrører fastsættelse af dagsværdi på investeringsejendomme, dagsværdi af kapitalandele, herunder unoterede værdipapirer, ejendoms- og private equity-fonde samt løbetidsafhængig diskonteringssats og forudsætninger om invaliditet og dødelighed ved opgørelsen af pensions-hensættelser.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er behæftet med usikkerhed.

På baggrund af regnskabsbekendtgørelsens bilag 7 har ledelsen individuelt fastsat dagværdien på pensionskassens direkte ejede ejendomme ud fra DCF-metoden (Discounted Cash Flow). Ejendomsværdien beregnes på grundlag af ejendommens forventede indtægter og omkostninger over en 11-årig budgetperiode ved anvendelse af DCF-metoden. Til understøttelse af de fastsatte værdier er der indhentet mæglervurderinger. Dagsværdiansættelsesmetoden for investeringsejendomme er ændret fra en afkastbaseret model til en DCF-model, der tager udgangspunkt i fremtidige pengestrømme. Ændringen i metoden for beregning af dagværdien af ejendomme har ultimo året haft en begrænset effekt.

Vurderingen af dagsværdi på investeringer i noterede værdipapirer og ejendomsfonde er baseret på seneste regnskab eller rapportering. Da rapportering ofte modtages med stor tidsmæssig forsinkelse, har ledelsen indhentet supplerende oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen for at vurdere et aktuelt markedsniveau.

Pensionshensættelserne opgøres som nutidsværdien af bedste skøn af de forventede betalingsstrømme i henhold til de pensionsaftaler, som selskabet har indgået.

Opgørelsen er baseret på forudsætninger om en række variable, heriblandt den fremtidige dødelighed og invaliditet, genkøb og omskrivning til fripolice.

Som bedste skøn for forudsætningerne vedrørende dødeligheden benyttes Finanstilsynets levetidsmodel og benchmark for levetidsforbedringer. Bedste skøn for de øvrige forudsætninger er fastlagt ud fra observationer i pensionskassen. Disse er anmeldt til Finanstilsynet i det tekniske grundlag.

Til opgørelse af værdien af pensionskassens hensættelser anvendes en rentekurve, som er fastlagt af EIOPA med VA-tillæg, godkendt af Finanstilsynet.

Administrationssatserne i opgørelsen er fastsat som bedste skøn over de faktiske omkostninger, bestanden vil kunne administreres for.

Koncernregnskab

Koncernregnskabet omfatter virksomheder, hvor moderselskabet direkte eller indirekte ejer mere end 50 pct. samt virksomheder, hvor moderselskabet i øvrigt udøver en bestemmende indflydelse.

Koncernregnskabet fremtræder som en sammenlægning af pensionskassen og dattervirksomhedernes resultatopgørelser og balancer, efter der er foretaget eliminering af indtægter og udgifter vedrørende transaktioner mellem pensionskassen og dattervirksomhederne samt eliminering af mellemværender, renter og kapitalandele.

Koncernregnskabet omfatter de virksomheder, som fremgår af note 13.

Koncerninterne transaktioner

Til koncerninterne transaktioner regnes udlån til tilknyttede virksomheder, fælles administration og løbende mellemregning med dattervirksomheder. Et eventuelt kortfristet mellemværende mellem koncernens virksomheder udliges løbende.

Tilknyttede ejendomsselskabers andel af omkostningerne er i henhold til administrationsaftale opgjort på omkostningsdækkende basis.

Udlån til tilknyttede virksomheder måles efter første indregning til dagsværdi. Forrentning af udlån finder sted på markedsvilkår.

Resultatopgørelsen og anden totalindkomst

Medlemsbidrag

Medlemsbidrag og engangsindskud fra pensionsordninger indregnes i resultatopgørelsen for den periode, de vedrører. Indtægten er fratrukket arbejdsmarkedsbidrag. Bidrag fra investeringskontrakter (unit link-ordninger) medtages direkte i balancen.

Investeringsafkast

Indtægter fra tilknyttede og associerede virksomheder indeholder andel af resultat efter skat samt eventuelle realiserede gevinster og tab ved salg i årets løb.

Indtægter af investeringsejendomme indeholder resultat ved drift af investeringsejendomme efter fradrag af udgift til ejendomsadministration. Regulering til dagsværdien af investeringsejendomme er indeholdt i posten kursregulering.

Renteindtægter og udbytter mv. indeholder renter af obligationer, andre værdipapirer, indlån og tilgodehavender. Endvidere indgår udbytte af kapitalandele bortset fra udbytte fra tilknyttede og associerede virksomheder.

Såvel realiserede som urealiserede kursgevinster og -tab medtages i resultatopgørelsen. Værdireguleringer samt gevinster og tab, der kan henføres til valutaforskelle ved omregning til danske kroner, indgår ligeledes under denne post.

Renteudgifter indeholder primært renteudgifter af gæld til kreditinstitutter og øvrige gældsforpligtelser.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger opdeles i administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed og administrationsomkostninger, der vedrører pensionsvirksomhed. Omkostninger, som ikke umiddelbart kan henføres til en af disse kategorier, fordeles på baggrund af en vægtet vurdering.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed indeholder porteføljestyingsgebyrer til kapitalforvaltere, direkte handelsomkostninger, depotgebyrer samt egne omkostninger til administration af investeringsaktiver.

Handelsomkostninger ved køb/salg af værdipapirer udgiftsføres separat under investeringsomkostninger.

Administrationsomkostninger i forbindelse med pensionsvirksomhed omfatter løn og gager samt sociale omkostninger, pensioner samt andre administrationsomkostninger, herunder andel af årets af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver mv.

Aktuel PAL og udskudt PAL

Posten pensionsafkastskat (PAL) indeholder både individuel PAL og institut-PAL. Instituttets pensionsafkastskat beregnes som 15,3 pct. af det skattepligtige afkast, men efter fradrag af det individuelle PAL-grundlag. Det individuelle grundlag for pensionsafkastskat beregnes ud fra det afkast, der tilskrives kundernes depoter samt individuelle og kollektive særlige bonushensættelser. Omkostninger i forbindelse med pensionskassens investeringsvirksomhed fragår i pensionsafkastskattegrundlaget og reducerer dermed den samlede pensionsafkastskat.

Koncernens ejendomsselskaber er under visse betingelser fritaget fra selskabsskat. Betingelserne er, at mindst 90 pct. af selskabernes aktiver består af fast ejendom. Betingelserne har været opfyldt i regnskabsåret. Afkastet af ejendomsselskaberne indgår således i pensionskassens grundlag for beregning af PAL-skat.

Aktuelle PAL-skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel PAL-skat indregnes i balancen som beregnet PAL for året reguleret for PAL fra tidligere år. PAL-skatte afregnes senest den 31. maj i det efterfølgende år.

Pensionsydelse

Pensionsydelse omfatter årets udbetalte ydelse på pensionsordninger og genforsikringsdækning samt betalinger til gruppelevesordninger og ulykkesforsikringer. Pensionsydelse fra investeringskontrakter medtages direkte i balancen.

Ændring i pensionshensættelse

Posten omfatter årets ændringer i pensionshensættelse.

Ændring i fortjenstmargen

Posten omfatter årets henlæggelse til eller forbrug af fortjenstmargen.

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter omfatter årets ændring i unit link-hensættelse bortset fra bidrag og ydelse vedrørende investeringskontrakter.

Ændring i overskudskapital

Posten omfatter årets henlæggelse til eller forbrug af overskudskapital.

Overført investeringsafkast

Den del af det samlede investeringsafkast, der kan henføres til egenkapitalen i henhold til kontributionsbekendtgørelsen og de regler, pensionskassen har anmeldt til Finanstilsynet.

Fordeling af resultat

Årets realiserede resultat fordeles i henhold til kontributionsbekendtgørelsen og pensionskassens anmeldelse til Finanstilsynet.

Egenkapitalen forrentes med pensionskassens afkast før skat og betaler derefter sin forholdsmæssige andel af PAL-skatten.

I pensionskassen er der tolv rentegrupper, én administrationsgruppe og fem risikogrupper. Der opgøres et realiseret resultat for hver kontributionsgruppe, som samlet udgør medlemmernes andel af det realiserede resultat.

Hvis en gruppes realiserede resultat (efter bonus) er negativt i et givent år, dækkes underskuddet først af gruppens kollektive bonuspotentialer, herefter af fortjenstmargenen, så af individuelle bonuspotentialer (kun for rentegrupper) og til sidst af egenkapitalen. Dækkes et tab af egenkapitalen, anmeldes det til Finanstilsynet, og beløbet indhentes i de efterfølgende regnskabsår.

Hvis en gruppes realiserede resultat (efter bonus) er positivt, indfries først udlæg fra egenkapitalen (tidligere skyggekonto), herefter genopbygges individuelle bonuspotentialer (kun for rentegrupper), efterfølgende finansieres fortjenstmargenen, og til sidst overføres det resterende beløb til gruppens kollektive bonuspotentialer.

Anden totalindkomst

Anden totalindkomst præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen og indeholder poster, der efter gældende regler indregnes som anden totalindkomst.

Balancen

Immaterielle aktiver

Under posten "Immaterielle aktiver" indgår anskaffelse af software samt udviklingsomkostninger til medlemssystem.

På tidspunktet for første indregning måles immaterielle aktiver til kostpris. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Efterfølgende måles aktiverne til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Der forventes ingen scrapværdi.

Afskrivninger foretages fra tidspunktet for færdiggørelsen lineært over 3 år.

Materielle aktiver

Under posten "Materielle aktiver" indgår driftsmidler.

Driftsmidler, der væsentligst vedrører indretning af lejede lokaler og anskaffelse af IT-udstyr og biler, måles på tidspunktet for første indregning til kostpris og efterfølgende til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Afskrivninger foretages lineært over aktivernes forventede brugstid. Der indregnes scrapværdi på enkelte aktiviteter.

De forventede brugstider er 3 år.

Værdiforringelse

Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle og materielle aktiver vurderes årligt for indikationer på værdiforringelse ud over det, som udtrykkes ved afskrivning.

Foreligger der indikationer på værdiforringelse, foretages nedskrivningstest af hvert enkelt aktiv henholdsvis gruppe af aktiver. Der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Som genindvindingsværdi anvendes den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Kapitalværdien opgøres som nutidsværdien af de forventede nettopengestrømme fra anvendelsen af aktivet eller aktivgruppen og forventede nettopengestrømme ved salg af aktivet eller aktivgruppen efter endt brugstid.

Investeringsjendomme

Investeringsjendomme måles efter første indregning til dagsværdi. Dagsværdi beregnes med udgangspunkt i regnskabsbekendtgørelsens bilag 7. Ejendommenes dagsværdi opgøres efter DCF-metoden (Discounted Cash Flow) hvor forventede indtægter og omkostninger for en 11-årig budgetperiode indregnes. Nutidsværdien opgøres ved diskontering med et for hver ejendom individuelt fastsat forrentningskrav (afkastprocent). Afkastprocenten afhænger af beliggenhed, ejendomsstype og anvendelsesmulighed, indretning og vedligeholdelsesstand samt lejekontrakternes løbetid, lejeregulering og lejerens bonitet. Til understøttelse af dagsværdiopgørelsen er der indhentet eksterne mæglervurderinger.

Koncernens andele i interessentskaber, der ejer fast ejendom, indgår i regnskabet under regnskabsposterne investeringsejendomme som følge af pro-rata konsolidering.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Posten indeholder dattervirksomheder, hvor pensionskassen

har bestemmende indflydelse. Det er som udgangspunkt tilfældet, når pensionskassen har mere en 50 pct. af stemmerettighederne. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensionskassen har bestemmende indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis og måles til den forholdsmæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab og tillæg af værdireguleringer, der fremkommer som følge af forskellige værdiansættelsesprincipper i DIP og dattervirksomhederne. DIP og koncernens resultat og egenkapital bliver dermed identiske.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder, der ikke ejes 100 pct. af pensionskassen, indarbejdes fuldt ud i koncernregnskabet. Minoritetsandelene vises herefter på separate linjer i hhv. resultatopgørelsen og under egenkapitalen.

Udlån til tilknyttede selskaber

Koncerninterne lån ydes i henhold til skriftlige aftaler og er på markedsvilkår. Udlån til tilknyttede selskaber måles til amortiseret kostpris.

Kapitalandele i associerede virksomheder

Posten indeholder virksomheder, hvor pensionskassen som udgangspunkt har mellem 20 og 50 pct. af stemmerettighederne, herunder fællesledede virksomheder. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensionskassen har betydelig indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner.

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til den forholdsmæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab.

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen (noteret pris på et aktivt marked).

For private equity-investeringer og andre unoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele fastlægges dagsværdien individuelt med udgangspunkt i foreliggende rapporteringer om investeringernes dagsværdier suppleret med indhentede oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen.

Hvor det ikke er muligt at indhente oplysning om prisudvikling, foretages skøn over dagsværdier på balancedagen ud fra supplerende oplysninger om sammenlignelige nøgletal, cash flow mv.

Obligationer

Obligationer måles til dagsværdi fastsat ud fra den pris, der vil blive modtaget ved salg eller den pris, der skal betales ved en normal transaktion mellem markedsdeltagere på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer opgøres til nutidsværdien af obligationerne.

Hvis der ikke findes et aktivt marked, fastsættes dagsværdien på grundlag af værdiansættelsesteknikker, der har til formål at fastlægge den transaktionspris, som ville fremkomme mellem uafhængige parter.

Ændringer til dagsværdien indregnes løbende i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Indlån kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter måles til amortiseret kostpris.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Værdien af indgåede renteoptioner til afdækning af renterisikoen på dele af de pensionsmæssige hensættelser indregnes under andre finansielle investeringsaktiver.

Investeringsaktiver tilknyttet unit link-kontrakter

Værdien af unit link-kontrakter udgør unit link-kontrakternes forholdsmæssige andele af investeringsaktiverne.

Tilgodehavender

Tilgodehavender hos medlemmer, reguleringskonto, gruppeforsikring og tilknyttede virksomheder mv. måles efter første indregning til amortiseret kostpris med fradrag af nedskrivninger ved værdiforringelse.

Andre tilgodehavender

Andre tilgodehavender omfatter repo-mellemværende. For købte værdipapirer, hvor der samtidig med købet er indgået aftale om tilbagesalg, indregnes den kommende betaling for tilbagesalget som et tilgodehavende.

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter, der ikke er aftaleindskud. Likvide beholdninger måles til dagsværdi.

Periodeafgrænsningsposter (aktiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter tilgodehavende renter

og optjent leje samt afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Egenkapital

Den Sociale Fond

I henhold til vedtægtens § 19 er der henlagt til en særlig reserve, hvis midler kan anvendes til at yde midlertidig økonomisk bistand til medlemmer og pensionister. Midlertidig økonomisk bistand ydes efter bestyrelsens bestemmelse og i overensstemmelse med retningslinjer anmeldt til Finanstilsynet.

Egenkapitaludlodning

Udlodning fra egenkapitalen føres direkte på egenkapitalen under vedtægtsmæssige henlæggelser.

Pensionshensættelser

Pensionshensættelserne er opgjort af pensionskassens ansvarshavende aktuar på baggrund af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag.

Opgørelsen anvender forudsætninger om en række variable, heriblandt den fremtidige dødelighed, invaliditet, genkøb og omskrivning til fripolice. Disse er fastsat som bedste skøn.

Ved opgørelsen benyttes endvidere en diskonteringsrente med volatilitetsjustering, som er fastsat af EIOPA med VA-tillæg.

Pensionshensættelserne kan opdeles i garanterede ydelser, inkl. risikomargen, individuelle bonuspotentialer og kollektivt bonuspotentiale.

De garanterede ydelser er beregnet som nutidsværdien af de aktuelt garanterede ydelser tillagt nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration og med fradrag af nutidsværdien af de forventede fremtidige præmier.

Risikomargen er det beløb, som pensionskassen må forventes at skulle betale til en erhverver af pensionskassens bestand, for at denne vil påtage sig risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden afviger fra den opgjorte værdi. Risikomargen regnes ved brug af Cost-of-Capital metoden defineret i Solvens II-reglerne.

Individuelle bonuspotentialer er forskellen mellem de retrospektive hensættelser og de garanterede ydelser fratrukket den individuelle del af fortjenstmargen. Individuelle bonuspotentialer kan ikke være negative.

Det kollektive bonuspotentiale er den del af medlemmernes bonusret, der ikke er indeholdt i de retrospektive

hensættelser. Hvis de individuelle bonuspotentialer er 0, vil eventuel fortjenstmargen, der ikke er indeholdt i individuelle bonuspotentialer, blive fratrukket det kollektive bonuspotentiale.

Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter

Fortjenstmargen er nutidsværdien af pensionskassens endnu ikke indtjente fortjeneste på kontrakterne, som forventes indregnet i resultatopgørelsen, i takt med at der ydes forsikringsdækning og eventuelle andre ydelser under kontrakterne.

Opsparingsafdelingen

Opsparingsafdelingen er en lukket afdeling. Opgørelsen af opsparingsafdelingen foretages ved på hvert enkelt medlem at forrente medlemmets indestående med DIP's depotrente før pensionsafkastskat.

Markedsrenteprodukter

Opgørelsen af markedsrenteprodukter foretages for hvert enkelt medlem som værdien af medlemmets aktiver. Medlemmets indestående forrentes med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning.

Ændringer i hensættelser omfatter årets ændring i markedsprodukt-hensættelser, bortset fra bidrag og ydelser, der føres direkte på balancen.

Gæld

Prioritetsgæld og gæld i forbindelse med repo-forretninger måles til dagsværdi. Lovpligtige vedligeholdelsesforpligtigelser omfatter forpligtigelser i henhold til lejelovens bestemmelser. Lovpligtige vedligeholdelsesforpligtigelser indregnes, når pensionskassen/koncernen som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtigelse,

og det er sandsynligt, at indfrielse af forpligtigelsen vil medføre et forbrug af pensionskassen/koncernens økonomiske ressourcer. Måles til amortiseret kostpris svarende til nominel værdi.

Handelsafvikling måles til dagsværdi og består af skyldige omkostninger og gæld vedrørende handelsafvikling, der omfatter provenuet fra uafviklede køb af finansielle instrumenter samt indløsninger før eller på balancedagen, hvor betalingen først sker efter balancedagen. Andre gældsposter måles til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter (passiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter modtagne indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Eventualaktiver

Der oplyses om arten af væsentlige eventualaktiver, som vil kunne tilgå pensionskassen i økonomiske fordele.

Eventualforpligtelser

Der oplyses om eventualforpligtelser og andre forpligtende aftaler, som kan, men sandsynligvis ikke vil kræve et træk på koncernens ressourcer. Endvidere oplyses om aktuelle forpligtelser, der ikke er indregnet, idet det ikke er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre træk på koncernens ressourcer.

Hoved- og nøgletal

Hoved- og nøgletal er opstillet i overensstemmelse med Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser. Der henvises til afsnit om forklarende tekst til nøgletal.

Forklarende tekst til nøgletal

Afkastnøgletal (N1 – N3)

Afkastnøgletallene viser pensionskassens afkast på investeringerne af aktiverne efter afholdelse af investeringsomkostninger og giver derfor et mål for det investeringsafkast, der er til rådighed for medlemmerne og egenkapitalen.

Afkastnøgletallene er beregnet som pengevægtet afkast, som udtrykker den faktiske forrentning (relative værditilvækst), som er opnået i perioden, inklusive afkastet på nettoindbetalingerne i perioden. Det pengevægtede afkast beregnes som det opnåede afkast i kroner over perioden i forhold til den gennemsnitligt investerede kapital, hvor der tages hensyn til den tidsmæssige placering af ind- og udbetalinger i perioden.

Afkastpct. relateret til gennemsnitsrenteprodukter (N1)

Viser afkastet før pensionsafkastskat i forhold til den gennemsnitlige forsikringsmæssige hensættelse for gennemsnitsrenteprodukter.

Omkostnings- og resultatnøgletal (N4 – N5)

Omkostningsnøgletallene (N4 – N5) viser pensionskassens afholdte omkostninger til administration.

Omkostningsprocent af hensættelser (N4)

Viser omkostningerne målt i forhold til summen af de forsikringsmæssige hensættelser. Herved vises, hvor meget pensionskassens forrentningsevne ville blive nedsat, hvis afkastet var den eneste kilde til omkostningsdækning.

Omkostninger pr. medlem (N5)

Viser det bidrag til omkostninger, som hvert medlem ville betale, hvis omkostningerne blev fordelt ligeligt blandt dem.

Forrentningsnøgletal (N6 – N7)

Forrentningsnøgletallene vedrører den forrentning (afkast i forhold til kapitalandel), som pensionskassens medlemmer og kapitalindskydere - herunder egenkapitalen - har opnået.

Forrentningsnøgletallene er - som afkastnøgletallene - beregnet som pengevægtede afkast.

Egenkapitalforrentning efter skat (N6)

Viser årets resultat efter skat i forhold til den gennemsnitlige egenkapital.

Forrentning af overskudskapital efter skat (N7)

Forrentningen af overskudskapital efter skat viser årets afkast til de særlige bonushensættelser sat i forhold til den gennemsnitlige markedsværdi af de særlige bonushensættelser.

Solvensnøgletal (N8)

Solvensnøgletal har til formål at belyse pensionskassens kapitalstyrke i forhold til at modstå tab som følge af en ugunstig udvikling på de finansielle markeder samt kapitalstruktur.

Solvensdækning (N8)

Udtrykker basiskapitalens størrelse i forhold til solvenskapitalkravet.

Ordliste

Aktuar

er en forsikringsmatematiker. Pensionskassens ansvarshavende aktuar er ansvarlig for opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser over for Finanstilsynet.

Akkumuleret værdiregulering

er forskellen mellem pensionshensættelser i alt og retrospektive hensættelser efter kollektivt bonuspotentiale er fratrukket.

Associerede virksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen ejer mellem 20 og 50 pct. af selskabskapitalen, men ikke har bestemmende indflydelse samt fælleslede virksomheder.

Basiskapital

består af pensionskassens egenkapital og overskudskapital. Basiskapitalen skal som minimum være af samme størrelse som pensionskassens solvenskapitalkrav, jf. nedenfor.

Bonus

er et beløb, hvormed pensionskassen forøger medlemmernes pension ud over det anmeldte grundlag.

Dagsværdi

er et udtryk for et aktivs forventede salgpris på en given dato. Typisk børskursværdi.

Depotrente

er den samlede forrentning (grundlagsrente og bonus) af medlemmernes opsparing. Depotrenten fastsættes en gang årligt efter årets afslutning og anvendes til fremregning af pensionerne.

Eliminering

er tilbageførsel af interne transaktioner og udligning af interne tilgodehavender, gældsposter og aktiebesiddelser mellem koncernselskaber i forbindelse med udarbejdelse af et koncernregnskab.

Eventualaktiver

er et muligt aktiv, der hidrører fra tidligere begivenheder, hvis eksistens kun kan bekræftes ved, at der indtræffer en eller flere usikre begivenheder, som ikke er under virksomhedens fulde kontrol.

Eventualforpligtelser

er forpligtelser, hvor forpligtelsens størrelse ikke kan måles med tilstrækkelig pålidelighed, og det er tvivlsomt, om forpligtelsen vil medføre fremtidig betaling.

Fortjenstmargen

er en komponent i værdien af en forsikrings- eller investeringskontrakt, der repræsenterer nutidsværdien af virksomhedens endnu ikke indtjente fortjeneste på kontrakten, og som forventes indregnet i resultatopgørelsen, i takt med at virksomheden yder forsikringsdækning og eventuelle andre ydelser under kontrakten.

Garanterede ydelser

er nutidsværdien af de ydelser, der er beregnet på baggrund af en forsikringstagers grundlagspension (garanteret eller betinget) eller en part i en investeringskontrakt samt nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration af kontrakten med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige præmier. Garanterede ydelser opgøres under hensyn til forsikringstagerens eller kontraktpartens udnyttelse af optioner som tilbagekøb eller præmieophør.

Gennemsnitsrente

i et gennemsnitsrenteprodukt får du et afkast i form af en depotrente. Afkastet af investeringerne fordeles jævnt ud over tid og mellem kunderne. I år med høje afkast lægger vi til side i en fælleskasse til år med lave eller negative afkast. Det giver dig en stabil rente – uden store udsving.

Grundlagsrente

er den rente, som indgår i det tekniske grundlag, og som pensionerne beregnes ud fra. Finanstilsynet fastsætter den maksimale grundlagsrente, der må anvendes.

Grundkapital

er den del af egenkapitalen, der primært anvendes til dækning af det lovpligtige solvensmargenkrav.

Hensættelser

er forpligtelser påtaget enten i regnskabsåret eller tidligere år, hvor forpligtelsens størrelse eller betalingstidspunktet endnu ikke er kendt.

Individuelle bonuspotentialer

er den del af værdien af forsikringstagernes bonusret, der er indeholdt i de retrospektive hensættelser.

Indre værdi

er den kursværdi, der svarer til forholdet mellem et selskabs egenkapital og den ansvarlige selskabskapital.

Investeringsaktiver

er pensionskassens investeringer i ejendomme, obligationer og værdipapirer.

Kapitalandele

er andele af selskabskapitaler, fx aktier og anparter.

Kapitalinteresser

er kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder.

Kollektivt bonuspotentiale

er midler, der er afsat til bonus, men som endnu ikke er fordelt til de enkelte medlemmer.

Koncernregnskab

er et fælles regnskab, der viser pensionskassen og datter-virksomhedernes samlede aktiviteter.

Konsolidering

er en sammenlægning af pensionskassen og datter-virksomhedernes regnskaber med udligning (eliminering) af interne mellemværender mv.

Markedsrente

er et produkt, hvor de penge, du indbetaler til pensionen, bliver forrentet med det afkast, der til enhver tid kan opnås ved investeringer på de finansielle markeder. Derfor svinger værdien af pensionsordningen med op- og nedturene på de finansielle markeder. Det påvirker også de beløb, som du som kunde får udbetalt.

Overskudskapital

er bonusforpligtelser, der opfylder kriterierne for at kunne medregnes i kapitalgrundlaget i henhold til reglerne i bekendtgørelse om opgørelse af kapitalgrundlag.

Pensionsmæssige hensættelser

er aktuarens samlede opgørelse af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Pensionsafkastskat – individuel PAL

er en skat af forrentning af medlemmernes depoter og særlige bonushensættelser. Individuel PAL er fradragsberettiget i pensionskassens institut PAL.

Pensionsafkastskat – institut-PAL

er en skat på pensionskassens afkast af afgiftspligtige aktiver.

Prudent Person-princippet

er et princip, hvis formål er at sikre, at pensionsselskabets investeringsstrategi afspejler det, som kunderne er stillet i udsigt i henseende til ydelser og risikoprofil.

Registrerede aktiver

er aktiver, som ved særskilt registrering er udskilt til dækning af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Repo-forretning

er udlån af obligationer til fordel for et lån, hvor rente og termin aftales på indgåelsestidspunktet.

Retrospektiv hensættelse

er indbetalte medlemsbidrag med fradrag af udbetalte ydelser, betaling af omkostninger, regulering for risiko og med tillæg af tilskrevet rente mv.

Risikomargen

er det beløb, som virksomheden forventeligt skal betale en anden forsikringsvirksomhed for at denne vil overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle virksomhedens bestand af pensions-hensættelser afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme.

Risikooverskud

er det overskud, som fremkommer ved, at der i årets løb konstateres færre pensionstilfælde end forudsat i det tekniske grundlag.

Sikkerhedsstillelser

kan fx bestå i en bankgaranti eller pantsætning af et aktiv. Sikkerhedsstillelser skal anføres i en note til regnskabet til oplysning for blandt andre eventuelle kreditgivere.

Solvenskapitalkrav

er et minimumskrav til pensionskassens basiskapital og beregnes med udgangspunkt i standardformlen.

Teknisk resultat

angiver summen af indtægter og udgifter vedrørende pensionsvirksomhed med tillæg af en beregnet forrentning af de gennemsnitlige pensionsmæssige hensættelser (fastsættes ud fra en forholdsmæssig fordeling af årets investeringsafkast på henholdsvis egenkapital og pensionsmæssige hensættelser).

Tilknyttede virksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen har bestemmende indflydelse.

Unoteret aktie

er en aktie, som ikke er genstand for notering på en fondsbørs.

Værdiregulering

er et udtryk for op- eller nedskrivning af et aktivs værdi ved anvendelse af de beskrevne værdiansættelsesprincipper.

ÅOK

står for årlige omkostninger i kroner. I opgørelsen af ÅOK indgår både direkte og indirekte omkostninger opgjort efter branchestandarden.

ÅOP

står for årlige omkostninger i procent. ÅOP måles som ÅOK i procent af medlemmernes depoter.

